

PROBLEME DE URBANISM ȘI SISTEMATIZARE ÎN BUCUREȘTI ÎN ANII 1831—1848

de FLORIAN GEORGESCU

În veacurile anterioare secolului al XIX-lea preocupările privind alinierea și amplasarea construcțiilor erau cu totul ignorate în București. Orașul de atunci prezenta aspectul unui sat mare cu mai multe edificii religioase în piatră și câteva case boierești presărate în curți și grădini întinse, ferite de privirile trecătorilor. Spre deosebire de acestea, majoritatea caselor din oraș, cocioabe și bordeie sărăcăcioase în care locuiau masele populare, erau construite pe terenurile virane (maidane) sau pe pământurile aparținând domnitorului, marilor boieri și mănăstirilor.

Reglementarea prin lege a felului în care trebuiau clădite construcțiile în București, precum și inițierea unor măsuri privind respectarea de norme urbanistice și edilitare, au loc în ultima parte a regimului turco-fanariot — în perioada de destrămare a feudalismului și de apariție a relațiilor de producție capitaliste — adică spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, fiind impusă de noile condiții social-economice: înmulțirea populației, dezvoltarea meșteșugurilor, apariția manufacturilor, intensificarea comerțului, lărgirea pieții interne etc.

O primă încercare de delimitare a zonei de locuit a Bucureștilor este cuprinsă în nizamul¹ domnitorului Alexandru Ipsilanti din 28 martie 1776, în care se impunea hotărnicirea orașului de către o comisie alcătuită din șase boieri² „dîndu-se ocol orașului politiei aceștia, puindu-se și hotare cruci pe marginea Bucureștilor“³, ca dincolo de margini să nu mai fie învoit „a se întinde nimeni cu facere de case“⁴.

¹ Nizam = poruncă

² V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, vol. II, Buc., 1892, p. 202

³ N. Iorga, *Istoria Bucureștilor*, Buc., 1939, p. 154

⁴ V. A. Urechia, *op. cit.*, vol. III, Buc., 1893, p. 377

Măsuri similare au fost adoptate și de alți domnitori de la sfârșitul veacului al XVIII-lea ¹.

Incendiul puternic care a pustiit orașul la 28 august 1804 a impus de asemenea adoptarea unei prevederi menite să prevină asemenea calamități și să îngreuească totodată dezvoltarea anarhică a Bucureștilor. După catastrofă, Constantin Vodă Ipsilanti a convocat divanul pentru a întocmi un regulament care să hotărască ce fel de clădiri să se ridice în locul celor arse, cu câte caturi și din ce materiale; s-au dat în același timp dispoziții pentru alinierea ulițelor și construirea caselor la rînd ².

În timpul ultimilor domni fanarioți, Joseph Hartl, orînduit prin pitac domnesc „arhitecton al Politiei” (4 octombrie 1816), a fost însărcinat atît cu supravegherea construcțiilor noi din oraș, cît și cu întocmirea șanțurilor de scurgere ale Dimboviței. Caragea Vodă reinnoie hrisovul lui Constantin Ipsilanti din 1804, hotărînd „ca să rămînă piață locul domnesc de lingă fosta poartă de sus a Curții Vechi în răs_pîntia

---

¹ Astfel la 19 iulie 1784 Mihai Vodă Suțu a reinnoit nizamul lui Al. Ipsilanti, prin care se statorniciseră marginile orașului prin cruci, peste care nu mai avea nimeni voie să-și construiască case „...de trebuință este a-și avea orașul București hotarul său jur împrejur cunoscut și păzit de a nu se întinde și a se lăți nimenia mai mult cu faceri de casă afară din hotar, pentru căci, și țărani de pe afară nepopriți fiind, vin pe marginea orașului cu locuința, nefiind hotar în mijloc, de pricinuesc spargeri satelor județului și străini necunoscuți, neștiuți și țigani cu feluri de dobitoace, amestecîndu-se de nu se poate cunoaște bucureșteanul de țăranul, din care pricină și noroaie grele se fac pe marginea Bucureștilor, strîmto_rînd lărgimea drumului din căpătîiele podurilor mari pînă a eși la locul de cîmp limpede, de pătînesc cu grele necazuri în vreme rele de obște cîți au intrare și eșire în București...” (cf. V. A. Urechia, *Memoriu asupra perioadei din Istoria Românilor de la 1774—1786*, seria II, tom. XII, Buc., 1893, p. 495—496).

Printr-un alt pitac, dat la 14 septembrie 1785, același domnitor reinnoia măsura ce obliga pe toți acei care construiau case în interiorul orașului să ceară în prealabil învoire (*Ibidem*, p. 498).

Alexandru Vodă Moruzi revenea prin porunca dată primului nazir al Egiptului la 5 septembrie 1793 la necesitatea hotărînicirii Bucureștilor prin cruci, limită peste care nu mai era permisă construirea de case (cf. V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, vol. III, Buc., 1893, p. 376—377), deoarece măsurile de sistematizare adoptate nu erau respectate. Acest lucru rezultă și din pitacul adresat de Constantin Vodă Hangerli marelui spătar și marelui vornic al obștirilor, spre a lua măsuri pentru ca „să se lărgască ulițele încălcate cu gardurile oamenilor și să oprească zidirea de case peste hotarul orașului. (*Ibidem*, vol. VII, Buc., 1894, p. 215). Pentru cadrul general al problemei, vezi Petre Daiche, *Aspecte din reconstrucția orașului București*, Buc., 1963, p. 13—19.

² V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, VIII, Buc., 1897, p. 676. Cronicarul Dionisie eclesiarhul arată că: „Vodă în urma focului, a făcut și el ajutoriu orașului cu herestea, măcar că o plătea orașenii oamenilor din țară ce o aducea după domnească poruncă, dar numai mai ușor în nart și făcea înlesnirea oamenilor la facerea caselor și eșia însuși măria sa la tîrg și împăca oamenii la pricinile ce le aveau pentru locurile caselor celor arse și porunca să facă casele drept în rînd, să iasă ulițele drepte, nu suvăite și casele una mai afară și alta mai înlăuntru, ca mai înainte, de astupa una pe alta. Și s-a făcut pînă la un an, mai frumos orașul tîrgului cu ulițe drepte și măria sa a făcut toate podurile ce arseseră, încă, și cele ce erau vechi și putrede le-a prefăcut” (*Cronograful Țării Românești*, ed. C. S. Nicolăescu-Plopșor, R. Vilcea, 1934, p. 127). Considerații generale la Cincinat I. Sfințescu, *Urbanistica generală* (partea I-a), Buc., 1933, p. 186 și 194.

din trei poduri mari vechi“ (Podul Mogoșoaiei, Podul Tîrgului de Afară și Podul Calicilor)¹.

La 15 mai 1819, în Divanul lui Alexandru Suțu, marele vornic al obștirilor făcea cunoscut marilor boieri că „din vechime au fost canonicis (hotărit) ca toate podurile să fie largi de patru stînjeni, ca să poată îmbla carele fără a se îmbulzi și a se izbi unul de altul“, dar că acest „canon“ nu fusese respectat de-a lungul vremurilor și de aceea s-au împresurat ulițele „nu numai cu binalele... ci coprind tot din lumina (stradei) și cu scări, cu streșini și cu tărăbi, încît pe alocurea n-au rămas strada nici de trei stînjeni“. S-a poruncit atunci marelui vornic al obștirilor să caute „prin ulițele mahalalelor, și să taie orice tarabă, scară, încălcînd lumina stradei, ori a cui ar fi casa ori prăvălia“, pentru a se lărgi iarăși ulița pînă la patru stînjeni, poruncindu-se totodată ca nimeni să nu aibă voie a pune pe pod „copăile cu pîine, i zarzavaturi, i pepeni, i castraveți și altele de-alde aceste...“, nici bărbierii, nici boiangii să nu verse lături pe pod“, iar „scaunele de carne să le aibă măcelarii la sempturile (locurile) cele știute“².

Dar aproape în majoritatea cazurilor, normele de sistematizare și urbanistică preconizate de autorități nu și-au găsit decît o slabă aplicare în timpul regimului fanariot și al primului domn pămîntean Grigore Dimitrie Ghica, cînd nu se recurge de fapt decît la paleative și la ordonanțe minore și nu la măsuri radicale, incompatibile cu cadrul restrîns al relațiilor de producție feudale.

PROIECTE ȘI REGULAMENTE PRIVIND MODERNIZAREA ȘI SISTEMATIZAREA ORAȘULUI (1831—1848)

Primul proiect important privind dezvoltarea urbanistică și edilitară a Capitalei — bazat pe criterii mai judicioase și organizate sistematic — este „Regulamentul pentru starea sănătății, înfrumusețarea și paza bunei orînduiei în Politia Bucureștilor“, adoptat de către Adunarea Obștească de revizie a Regulamentului Organic (a cărui întocmire se încheiase la 30 martie 1830) și acceptat, cu unele amendamente, la 14 aprilie 1831³. Programul de realizări edilitare fusese elaborat de o Comisie numită prin ofisul⁴ nr. 1689 din 5 martie 1830 al generalului Kiselev⁵. Comisia era alcătuită atît din exponenți ai marii boierimi — Alexandru Filipescu, fost mare logofăt, deținînd chiar funcția de pre-

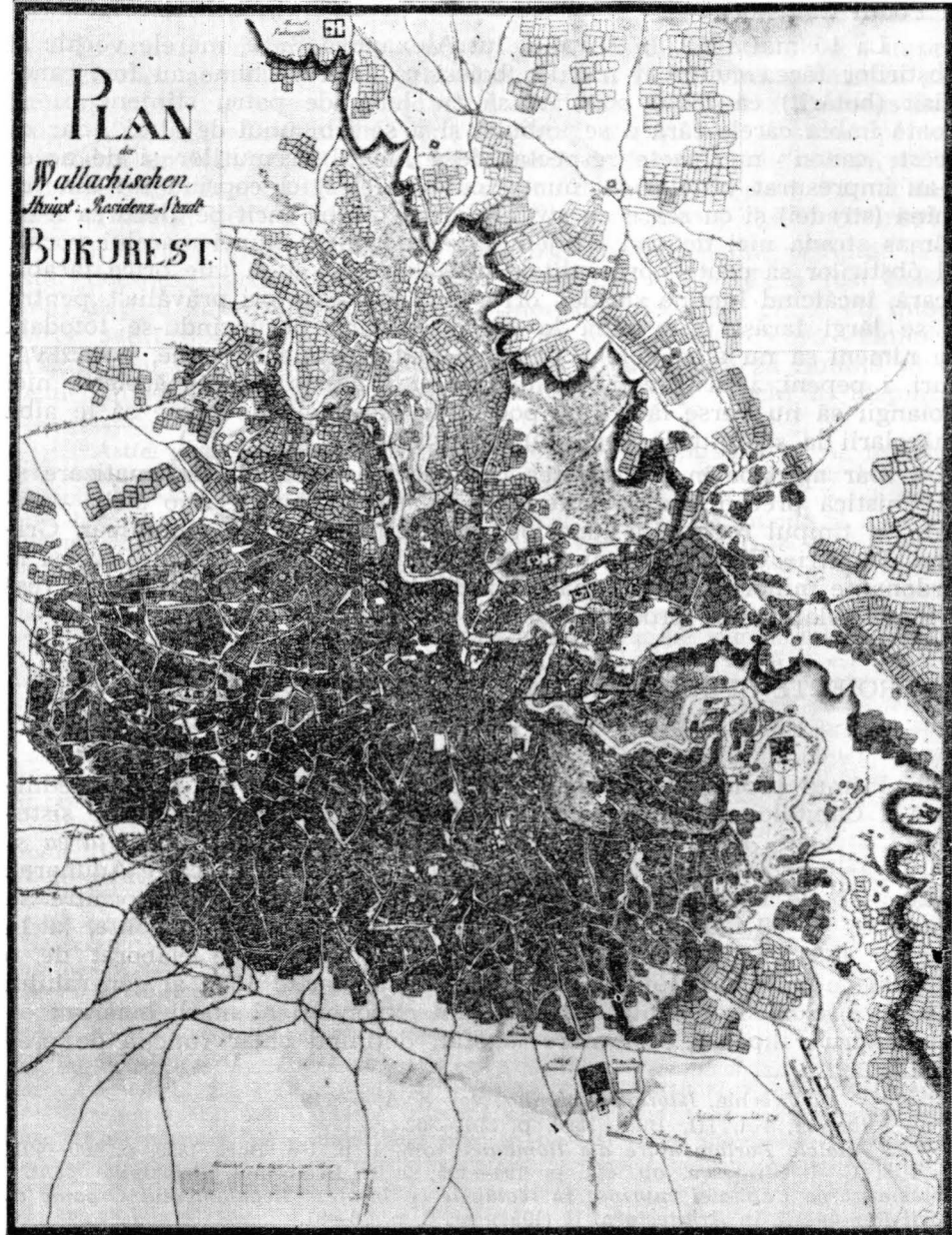
¹ V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, vol. X A, p. 718.

² *Ibidem*, vol. III, Buc., 1898, p. 301—302.

³ *Analele Parlamentare ale României*, tom. I, p. I-a, Buc., 1890, p. 490—491. Vezi și C. I. Sfințescu, *op. cit.*, p. 194—195 și T. Evolceanu, *Principiile pentru sistematizarea Capitalei cuprinse în legiuirile ce însoțesc Regulamentul Organic al Țării Românești*, în *Arhitectura*, II (1954), nr. 3, p. 28—31.

⁴ Ofis = decret.

⁵ *Curierul românesc*, I (1830), nr. 104 (9 martie), p. 435. În acest anunț nu sînt precizate numele medicilor și arhitecților propuși ca membri ai comisiei, desemnarea lor fiind publicată ulterior în coloanele *Curierului*..., II (1830), nr. 2 (16 martie), p. 5.

Planul oraşului Bucureşti ridicat de lt. Ernst la 1791.

sedinte, Costache Cantacuzino, mare agă și Barbu Știrbei, mare vornic al Politiei — cît și din persoane competente ca podpolcovnicul (locot-colonel) inginer rus Baumer, medicii Constantin Estiotu și Georg Grünau și arhitecții Josef Hartl și Moritz von Ott, aceștia din urmă reprezentanți ai burgheziei interesată în modernizări și reforme. Prin ofisul de constituire se recomandase comisiei să stabilească prevederi privind „curățirea orașului și păzirea într-o statornică rînduială; aducerea în bună stare; întocmirea zidurilor și înfrumusețarea orașului; facerea și desăvîrșirea podului de piatră; luminarea ulițelor, chibzuirea pentru așezarea instrumentelor de foc; îmbunătățirea străjii temnițelor și a arestanților“¹.

Lucrările comisiei fususeră precedate de unele proiecte redactate chiar de viitorii ei membri, ca de pildă memoriul privitor la asanarea și curățirea orașului, alcătuit la 25 februarie 1830 de doctorul Estiotu² sau proiectul de salubritate a orașului întocmit la 1 martie de aga Constantin Cantacuzino, podpolcovnicul Baumer, doctorul Grünau și arhitectul Hartl³. La 2 martie, banul Grigore Băleanu, deși nu a fost numit în comisie, prezenta la rîndul său un proiect de transformare a riului Dîmbovița în riu navigabil, criticat însă de Baumer⁴. În sfîrșit lista propunerilor se încheie cu un memoriu, mai degrabă fantezist, al francezului Cocural, care, cerînd concesionarea iluminării ulițelor Bucureștilor „ca la Londra“, organizarea teatrului, a vodevilului și baletului francez din oraș, în schimbul unei contribuții inițiale de 1.000 plăștri de persoană, urmată apoi de o cotă de întreținere anuală, promitea contribuitorilor intrarea gratuită pe viață la teatru⁵.

Lucrările comisiei — susținute mai cu seamă de arhitecții Ott și Hartl — se concretizează printr-o serie de devize estimative, urmărind, prin aplicare lor practică, modernizarea și sistematizarea Capitalei⁶. Cele mai interesante dintre acestea se referă la „cheltuiala... la facerea canalurilor pentru scurgerea batacurilor din toată politia“ (24 martie 1630)⁷; „măsurătoarea ce s-au făcut împrejurul Politiei Bucureștilor, pe

¹ *Curierul românesc*, I (1830), nr. 104, p. 435.

² *Dosar de cursul pricinilor ce au urmat la comisia înfrumusețării de la a sa alcătuire pînă în sfîrșit.* (Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 3/1830, fo. 178) menționat și de Dan Berindei, *Dezvoltarea urbanistică și edilitară a orașului București în perioada regulamentară și în anii Unirii (1831—1862)* în *Studii*, XII, 1959, nr. 5, p. 138.

³ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 3/1830, fo. 5, 6, 11; D. Berindei, *op. cit.*

⁴ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 3/1830, fo. 8—9 și 250—251; Dan Berindei, *idem*.

⁵ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dosar 3/1830, fo. 180; D. Berindei, *idem*.

⁶ Ele sînt cuprinse în „*Delă trimisă de d-lui slugerul Petrescu, în pricina înfrumusețării Politiei*“ de la Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dosar 1/1830, publicate în cea mai mare măsură de Emil Vîrtosu, Ion Vîrtosu și Horia Oprescu, *Inceputuri edilitare, 1830—1832, I. Documente pentru istoria Bucureștilor*, Buc., 1936, p. 1—29, nr. I—XXII.

⁷ E. Vîrtosu, I. Vîrtosu și H. Oprescu, *op. cit.*, p. 1—3, nr. I. Se preconizează alcătuirea a 5 șanțuri mari în locurile cele mai însemnate din oraș, apreciindu-se cheltuielile pentru întocmirea lor la 272.230 lei.

178. III.
L'Autorité m'ayant fait l'honneur de me consulter sur les
moyens à prendre pour épurer la ville de Bukarest autant que
possible, je m'enfonce de répondre en peu de mots, me bornant à
ce qui est strictement nécessaire.

Tout peut se résumer, suivant moi, à six points principaux,
qui sont les suivants.

1° Trouver le moyen, et la chose n'est point impossible, de
détacher les marais, au milieu des quels rége, pour ainsi dire,
la capitale, en faisant couler les eaux stagnantes, qui pendant
les fortes chaleurs de l'été deviennent autant de foyers d'infection
qui répandent la mort au sein des nombreuses familles qui ha-
bitent les environs marécageux.

2° Chaque habitant sans distinction serait tenu, sous peine
de délitement corporel ou d'une amende pécuniaire, selon la
conséquence de chaque, de nettoyer ou de faire nettoyer le devant de
sa maison. Des chaumières, au nombre de trois ou quatre, selon
le besoin, partant d'une des extrémités des rues principales, re-
mèdieraient, en faisant, toutes les immondices qui seraient
déposées dans un des coins des bâtimens. Ces immondices seraient
transportées à une grande distance hors des barrières, autrement
bien loin d'atteindre le but qu'on se propose, on ne ferait
qu'ajouter encore au mal, s'il est possible.

3° Il faudrait achever de pavé les rues attenantes aux
principales, car en détruisant les ponts de bois, on peut dispa-
raître aussi ces égoûts. Surbeurs qui, à la moindre élévation de
température, exhalent une odeur infecte et répandent les
miasmes les plus pernicious.

4° Supprimer toutes les botanes qui sont construites
sur la rivière qui traverse la ville. En effet, indépendamment

ment de l'aspect dégoûtant que ces objets présentent, et empê-
chent la boisson habituelle des habitants, principalement en
été, époque à la quelle la rivière est presque à sec. J'ajou-
terai en passant qu'on devrait défendre désormais toute
construction sur l'eau, car il est à craindre qu'un jour
la rivière ne soit détournée de son cours à force d'empêcher
sur son lit. Il est presque superflu de dire que ses quais
bien faits et convenablement disposés, uniraient l'utile à l'
agréable. D'une part ceux-ci mettraient un terme aux
inconveniens que nous venons de citer, et de l'autre ils ser-
viraient de promenade au public, ce qui ne doit pas sans doute
être compté pour peu de chose.

5.º Je voudrais voir atténuer l'habitude qu'on a dans
le pays de tuer les bestiaux qui servent à l'entretien des
habitans, au milieu de la capitale. Un abattoir construit
dans un quartier reculé remplirait parfaitement cet objet.

6.º Voudrais-je enfin former les mêmes vœux à l'égard
des inhumations qui se font dans l'enceinte même de nos
églises, où les devoirs de la religion appellent les foyers tous
les jours? Mais je craindrais de heurter l'opinion pu-
blique et d'attaquer ses préjugés aux quels chacun se ren-
drait comme à son existence.

C. Estiotu

le 25 février 1830.

Bucharest.

M. D. P.

unde sânt a să pune pietre de hotară“ (30 martie)¹; „socoteala pentru cișmele cu canalul zidit și boltit, prin care să scoată apa din Dîmbovița...“ (2 aprilie)²; „socoteala pentru cheltuiala facerii de iznoavă a Pușcării în mănăstirea Sfîntului Spiridon“ (2 aprilie)³; „socoteala pentru cheltuiala ce trebuie să se facă ca să se scurgă canalurile din politie... ca să se curețe și să se țină în stare bună“ (3 aprilie)⁴; „trebuincioasele șosele care trebuia să se facă pînă mahalale în politie, asemenea și caldărăm (3 aprilie)⁵; „socoteala pentru cheltuielile ce trebuiesc la șase piețe din politie, așternerea lor cu caldărîm și 5 puțuri de piatră, cu tulumă“ (3 aprilie)⁶; „socoteala pentru pietrele hotarilor înprejurul Bucureștilor“ (4 aprilie)⁷; „socoteala pentru cinci foișoară cu clopot, steagurile și felinară văpsite după văpseaoa plășii“ (4 aprilie)⁸; „socoteala pentru ostroave și strîmtătura apii Dîmboviții“ (4 aprilie)⁹; „socoteala pentru locurile ce sînt hotărîte pentru plimbări obștești“ (9 aprilie)¹⁰; „socoteala luminații politiei cu felinară la ulițele cele mari, i altele

¹ E. Vîrtosu, I. Vîrtosu și H. Oprescu, *op. cit.*, p. 3—4, nr. II. Perimetrul orașului însuma pe atunci 9.800 stînjeni; se propunea instalarea a 49 pietre de hotar în diferite puncte.

² *Ibidem*, p. 4—6, nr. III. Arhitecții Ott și Hartl considerau „trebuincioase“ 50 de cișmele „de piatră i cu gălărie de fier împrejur“, a cîte 4000 taleri buc., instalate „pînă podurile cele mari, din sută în sută stînjeni“.

³ *Ibidem*, p. 7, nr. V. Refacerea pușcării de la Sf. Spiridon necesita 136.500 de taleri.

⁴ *Ibidem*, p. 9, nr. VIII. „Curățatul canalurilor i păstrarea, ca să se scurgă apa pe toate locurile“ s-ar ridica anual la 12.000 taleri.

⁵ *Ibidem*, p. 10—11, nr. IX. Aceste căi de comunicație erau: podul de pămînt, ulița Tîrgoviștii, ulița Fierăstrăului, drumul Sării sau Oborul Vechiu, drumul către Dudești, drumul Vitanului, ultimul totalizînd 750 de stînjeni a cîte 30 taleri stîngenul, adică o cheltuială de 22.500 de taleri, iar pentru toate și unele mahalale se prevedea o sumă de 307.100 taleri.

⁶ *Ibidem*, p. 12—13, nr. XI. Înființarea celor 6 piețe era propusă la: locul Niculescului de lîngă biserica Albă pe Podul Mogoșoaiei, la maidanul cămărașului Iancu Ghica, în dosul Deșliului; la Podul de Pămînt în locul „supt Mihai Vodă“; la locul Bărcăneascăi de pe Podul Calicilor; la Maidanul Dulapului de pe Podul Șerban Vodă și la locul de la Doamna Ancuța, în dosul Băltărețului, de pe Podul Tîrgului de Afară. Cele cinci puțuri de piatră erau socotite la 1.500 taleri bucata, totalizînd 7.500 taleri.

⁷ E. Vîrtosu, I. Vîrtosu și H. Oprescu, *op. cit.*, p. 14, nr. XIV. Cheltuiala celor 49 pietre de hotar, propuse a fi instalate, „la fieșcare 200 stînjeni“ se ridica la 12 taleri bucata, adică în total la 580 taleri, iar cu instalarea (5 taleri de bucătă), însumînd 245 taleri, costul revenea la 825 taleri.

⁸ *Ibidem*, p. 16, nr. XVII. „la fieșcare foișor este trebuință pentru cherestea, scînduri, șindrilă, cuie și celelalte, a să cheltui talere 5.900“, adică în total 29.500 taleri.

⁹ *Ibidem*, p. 16—17, nr. XVIII. Cheltuielile operației se ridicau la 39.755 taleri

¹⁰ *Ibidem*, p. 18, nr. XX. Acestea erau: „locul dela Caraulă“, „locul cnejinii Cleopatrii Trubescioiu“ și „Cișmeaoa lui Mavroghene“. Costul amenajării lor era apreciat la 56.160,20 taleri.

ce sînt asemenea de trebuință“ (9 aprilie)¹; „ulițele cari au să să așternă cu caldărăm“ (4 iunie)² ș. a.

La 6 iulie 1830 comisia își încheia lucrările, redactînd susamintitul „Regulament...“ ce reflecta tendințele de înnoire exprimate de burghezie. „Regulamentul“ cuprindea 54 articole împărțite în două capitole cu mai multe subdiviziuni, numite secții, precum și două tabele anexe A și B³. Capitolul întîi, intitulat „Chibzuirile pentru toate cîte privesc la curățenia și îmbunătățirea Politiei“ era împărțit în 5 secții: I. Pentru poprirea întinderii orașului și hotărîtele sale intrări și ieșiri⁴; II. Pentru dregerea tuturor ulițelor din oraș, așternerea lor cu piatră și curățirea Dîmboviții⁵; III. Pentru scurgerea tuturilor mocirnilor din orașul Bucureștilor⁶; IV. Pentru curățenia și altele ce privesc la sănătatea

¹ E. Virtosu, I. Virtosu și H. Oprescu, *op. cit.*, p. 19—21, nr. XXI. Se preconiza instalarea de felinare în primul rînd pe Podul Mogoșoaiei (150), Podul Calicilor (73), Podul lui Șerban Vodă (93) și Podul Tîrgului de Afară (113) și apoi pe celelalte ulițe. Cumpărarea unui felinar se ridica la 40 taleri, iar aprovizionarea lor cu untdelemn la 23 parale pe zi. În total se cerea instalarea a 955 felinare pe 11.224 stînjini de ulițe, costînd 38.200 taleri, iar aprovizionarea lor cu untdelemn 199.881,20 taleri.

² *Ibidem*, p. 22—29, nr. XXII. Se propunea așternerea cu caldarîm a opt ulițe dimprejurul Tîrgului de Afară; a 12 ulițe „împotriva mahalalii Armenilor, peste podul care merge spre Vergul“; a 23 ulițe din apropierea Podului Mogoșoaiei; a 37 ulițe din lăuntrul Tîrgului (în total 80 ulițe, necesitînd o suprafață de 61.431 stînjini pătrați care să fie acoperite cu caldarîm).

³ A fost publicat în *Regulamentul Organic...*, Buc., 1847, p. 517—544; *Analele Parlamentare...*, tom. I, partea I-a, p. 442—488; E. și I. Virtosu și H. Oprescu, *op. cit.*, p. 29—50 și menționat de D. Berindei, *ibidem*, p. 138—139. Tabela anexă B figurează doar în ediția din *Analele Parlamentare...*, p. 484—488, la care vom face de altfel referințele din notele următoare privitoare la întregul cuprins al „Regulamentului“.

⁴ Întinderea orașului calculată la 9.800 stînjini (art. 1), era limitată prin instalarea unor pietre de hotar în 23 puncte (art. 2), peste care nu mai avea voie nimeni să clădească vreo zidire. Se fixau 10 bariere de intrare și ieșire din Capitală la capătul Podului Mogoșoaiei, al uliței Herăstrăului, al Podului Tîrgului de Afară, al drumului Pantelimonului, al drumului Dudeștilor și Vitanului ce merge la Silistra, al uliței Dobrotesii, al Podului Șerban Vodă, al Podului Calicilor, al Podului de Pămînt și al uliței Tîrgoviștei (art. 3) (cf. *Analele Parlamentare...*, I/1, p. 442—446).

⁵ Se preconiza așternerea de caldarîm pe ulițele din oraș, prin subscripția publică a locuitorilor de pe ulițele respective, în termen de 4 ani (art. 5); se prevedea, de asemenea, închiderea unor ulicioare netrebuincioase (art. 6); și lărgirea străzilor, obligînd pe cei ce ar construi case noi să se retragă cu 4 palme domnești de la stradă (art. 7). Nimeni nu mai avea voie să clădească imobile fără avizul arhitectonului și comisarului plășii (art. 7), iar pentru clădirile ce aveau să se facă pe marginea Dîmboviței, trebuia să se respecte o distanță 3½ stînjini de albia riului (art. 8). Toate morile de pe Dîmbovița din cuprinsul orașului, urmau să fie tăiate, ca „să nu mai pricinuiască înecăciuni Politiei“ (art. 8); se interzicea aruncarea de gunoaie în Dîmbovița și se hotăra lățimea riului în oraș la 10 stînjini (art. 9) (cf. *Ibidem*, p. 446—450).

⁶ Se prevedea întocmirea a 5 canale mari „prin care să se scurgă în Dîmbovița toate lacurile și baltacurile“ din cuprinsul orașului, urmînd în genere linia celor 5 mari poduri ale orașului (Mogoșoaiei, Șerban Vodă, Tîrgului de Afară, Calicilor și de Pămînt) (cf. *Ibidem*, p. 450—454).

orașenilor¹; V. Pentru înfrumusețarea orașului². Capitolul al II-lea, fără denumire, are numai două secții, prima privind „Alcătuirea Poliției și îndatoririle sale“³ și a doua „Alcătuirea comisiei de doftori, îndatoririle sale și orînduiala ce trebuiește a se păzi asupra spițăriilor“⁴. În sfîrșit „Regulamentul“ se încheia cu o „Băgare de seamă“ și o listă de

¹ Se cerea înființarea unui serviciu de salubritate publică, care să asigure transportul gunoului din Capitală cu 50 care, precum și măturatul și udatul ulițelor prin 16 care cu buți (art. 13—17). Pentru încurajarea schimbului cu satele înconjurătoare se preconiza de asemenea înființarea a 4 piețe mari, cu o suprafață de 12.000 stinjeni patrați fiecare, la capătul podurilor Mogoșoaiei, Tîrgului de Afară, Șerban Vodă și Calicilor (art. 18), iar desfacerea produselor alimentare în cuprinsul orașului să se asigure prin alte 6 piețe ce urmau să fie cumpărate de Sfatul Orașenesc „ca să fie în totdeauna obștești“ pe Podul Mogoșoaiei, la casa răposatului clucer Alecu Niculescu, pe Podul Tîrgului de Afară, lîngă casa Băltărețului, pe Podul Șerban Vodă la maidanul Dulapului aparținînd Mitropoliei, pe Podul Calicilor, la casa logofetesii Catinca Bărcăneasca, sub m-reă Mihai Vodă pe locul stolnicului Petrache și „în tîrg“ pe locul unde se află Pușcăria Veche, care aparținuse cîndva primei curți domnești din București (art. 19); fiecare piață trebuia să aibă un puț ghizduit cu piatră și să fie „așternute“ cu caldarîm (art. 20). Măcelăriile, pescăriile și săpunăriile urmau să fie evacuate afară din oraș, din josul Mănăstirii Radului Vodă, pe apa Dimboviței (art. 22—24). Se interzice de asemenea îngroparea morților în cuprinsul Capitalei, fixîndu-se locul pentru înființarea a 4 cimitire pentru ortodocși: la capul podului Mogoșoaiei, spre Băneasa; la capul Podului Tîrgul de Afară, „dincolo de Obor în drumul Focșanilor“; la capul podului lui Șerban Vodă, „deasupra dealului de la Filaret“; pe locul lui Ion Scufa, din preajma Podului de Pămînt (art. 25); pentru străini urmau să se înființeze un cimitir catolic, afară din straja Podului Mogoșoaiei, în dreptul hanului clucerului Ioniță Șerbănescu, altul protestant în apropierea sa, un cimitir armenesc afară din straja Podului Tîrgul de Afară și în sfîrșit unul evreiesc, afară din straja uliței Tîrgoviștei (art. 30) (cf. *Ibidem*, p. 454—463).

² Se prevedea iluminarea străzilor prin înființarea unor felinare așezate la o distanță de 10 stinjeni unul de celălalt, funcționînd cu untdelemn sau untură de pește, iar nu cu luminări (art. 33). Se reclama înființarea a „3 piețe obștești pentru plimbarea publicului“: pe Podul Mogoșoaiei, prin cumpărarea locului familiei Ghica din dreptul hanului Filaret; la capul Podului Mogoșoaiei, în locul unde a fost grădina chioșcului lui Mavrogheni; și „din josul Mitropoliei în liveada lui Filaret“ (art. 34). Se preconiza în sfîrșit înființarea unui teatru „cu actori destoinici“ prin subscripție publică „și ciți boieri i negustori vor voi să dea ajutor“, la care „va ajuta asemenea și stăpînirea locului cu suma banilor ce va voi“ (art. 35). Toate lucrările edilitare din oraș urmau să fie executate sub îndrumarea și controlul arhitectonului Politiei (art. 36) (cf. *Ibidem*, p. 463—465).

³ Capitala, împărțită în 5 plăși sub ocîrmuirea cite unui comisar ajutat de 3 ipistați, urma să se afle sub îngrijirea marelui agă, ce răspundea de liniștea și siguranța cetățenilor orașului (art. 37—38). În îndatoririle ce-i reveneau acestuia, se cuprindea și asigurarea pazei împotriva izbucnirii incendiilor, prin construirea a cite unui foisor de foc pentru fiecare plasă (art. 42) (cf. *Ibidem*, p. 466—470).

⁴ Se fixa numărul medicilor la 5 de fiecare plasă, stabilindu-li-se și îndatoririle profesionale (căutarea bolnavilor, altoirea (vaccinarea) copiilor, controlarea higienii piețelor publice, a medicamentelor din spițerii, inspecția spitalelor etc.) (art. 46—49).

În București aveau să funcționeze 20 de spițerii, eliberînd medicamente după prescripțiile medicilor cu prețurile fixate după taxa aplicată la Viena (art. 50—52) (cf. *Ibidem*, p. 470—475).

„Cheltuieli ce trebuiesc a se face odată pentru totdeauna“¹ (alcătuiind tabla litera A), precum și alta de „Cheltuieli curgătoare pe tot anul“² (alcătuiind tabla litera B). Acest „regulament“ luat în discuție de către Obșteasca Adunare Extraordinară de Revizie, sub vice-președenția generalului Matei Liovevici Minciaki, a fost aprobat la 14 aprilie 1831 cu reformularea articolelor 15 și 32³, precum și cu modificarea unor cheltuieli cuprinsă în tabla litera B⁴.

În sfîrșit, la 25 aprilie „Regulament“-ul era completat de Adunare cu un apendice financiar intitulat „Actul ce s-au întocmit pentru veniturile orașelor, atingător de Cap. III a Finanțelor“⁵. Acest proiect — rod al strădaniilor unei comisii la care și-au adus aportul mai cu seamă arhitecți și medici competenți, exponenți ai tendințelor de reforme ale burgheziei — n-a fost însă niciodată tradus în viață, din pricina intereselor egoiste ale clasei dominante, refractară la aplicarea oricărei idei de progres care i-ar fi impus sacrificii materiale⁶.

Dezbaterile privind modernizarea și sistematizarea Capitalei au continuat atît în anul 1831, cit și în cel următor. Un nou proiect — elaborat de marele agă — privitor la „...cite îndreptări sau adăugiri atingătoare de dregătoria Agiei s-au chibzuit“...⁷, nu a fost încă nici măcar luat în dezbateri.

¹ Aceste cheltuieli care însumau un total de 1.684.488 lei, se refereau la ansamblul lucrărilor edilitare expuse amănunțit în cuprinsul articolelor „Regulament“-ului, adică pietruirea ulițelor, curățirea Dîmboviții, săpatul șanțurilor, cumpărarea locurilor pentru piețele obștești, achiziționarea instrumentelor de foc etc. (cf. *Ibidem*, p. 478—482).

² Cheltuielile anuale ale Sfatului Orășenesc, estimate la un total de 541.851 lei, priveau întreținerea ulițelor și șoselelor, asigurarea iluminatului și salubrității publice, lefurile personalului, chiriile locurilor pentru măcelării, pescării, săpunării etc. (cf. *Ibidem*, p. 484—488).

³ Art. 15 stipula ca fiecare cetățean să fie supus unei taxe pentru măturatul ulițelor, iar art. 32 preciza necesitatea imperioasă a înființării unor cișmele în Capitală, (cf. *Ibidem*, p. 490—491).

⁴ Privind unele amănunte ale echipării corpului de tulumbagii (pompierei) (cf. *Ibidem*, p. 491).

⁵ Actul se referea la cheltuielile anuale ale Sfatului, stipulate în tabla cu litera B. El cuprindea 11 articole, completînd unele dispoziții financiare propuse de comisia „Regulament“-ului privitoare la contribuția locuitorilor (8 lei de stîinjen din lungul fațadei) pentru întreținerea podurilor și ulițelor din centrul orașului și 1 leu pentru ulițele mărginașe, taxa vinului (butărit), tutunului de import etc. (cf. *Ibidem*, p. 492—496).

⁶ Vezi și comentariile arhitectului T. Evolveanu în articolul, *Principiile pentru sistematizarea Capitalei cuprinse în legiunile ce însoțesc Regulamentul Organic al Țării Românești*, în revista *Arhitectura*, II (1954), nr. 3, p. 28—31; *Ibidem*, *Introducere în probleme generale de construcția orașelor*, Buc., 1956, p. 36—37.

⁷ *Analele Parlamentare*..., tom. II, partea I-a, p. 116—119. Proiectul împărțit în 17 articole, cuprindea printre altele: obligația pentru stăpînii birturilor, hanurilor, circiumilor sau caselor la care găzduiesc „cei ce intră în politie“ de a-i anunța la Agie sau la comisiile vopselelor „în soroc de 12 ceasuri“ (art. 1); fiecare să-și măture strada în dreptul casei (art. 4); să se instituie „o ceată de ingheri“ care să ucidă cîinii „de prisos“ (art. 6); pentru oamenii sărmani bolnavi să li se stabilească „spîterile de unde să ia dohtorii cu „plată de la stăpînire“ (art. 7); să se hotărască „locuri de șezut“ pentru căruțași (art. 11) etc.

Dar discuțiile privitoare la sistematizarea Bucureștilor nu se opresc aici. Noul proiect, prezentat de președintele Sfatului Orășenesc, clucerul Grigore Grădișteanu, la 17 ianuarie 1834, „pentru mărginirea și împărțirea orașului București și pentru îndeplinirea comunicației prin ulițele acestui oraș”¹, deși încearcă să realizeze printr-un plan concret de zece ani principalele prevederi ale principiilor de sistematizare din 1830, prezenta însă pe de altă parte o gravă inadvertență față de unul din punctele esențiale ale Regulamentului Organic și anume ocrotirea comerțului. Într-adevăr proiectul propunea procurarea sumelor necesare dotării edilitare a Capitalei prin perceperea unor taxe arbitrar stabilite asupra produselor și mărfurilor desfăcute în Capitală (art. 24) și aceasta numai pentru a feri boierii, clericii și negustorii avuți de contribuțiile ce le reveneau prin calitatea lor de locuitori ai orașului. Bineînțeles că față de o asemenea poziție generalul Kiselev a respins proiectul, hotărând ca sumele de bani respective să fie asigurate prin taxarea caselor din oraș², neîngăduind astfel clasei dominante să se sustragă de la îndeplinirea obligațiilor sale. Sfatul Orășenesc, în a cărui componență marea boierime și negustorimea de frunte dețineau un rol de seamă, a încercat atunci să eșaloneze cheltuielile ce reveneau clasei dominante, conform

---

¹ *Analele Parlamentare...*, tom. V, partea I-a, p. 429—442. Proiectul, împărțit în cinci secții (I. Pentru mărginirea și împărțirea orașului; II. Pentru scurgerea apelor și a baltacurilor din oraș; III. Pentru lucrarea ulițelor din oraș (partea roșie) a celor de comunicație, a ocolului și a mahalalelor și pentru mijlocu prin care să se facă; IV. Pentru totalul cheltuielilor trebuincioase în curgerea anilor acestor lucrări și pentru veniturile ce are să primească Comisia; V. Pentru orînduirea unei într-ados comisii spre aducerea întru săvîrșire a acestor lucrări) și cuprinzînd 35 articole, prevedea — printre altele — „Împărțirea acestui oraș în cinci vâpsele dupe o demarcație mai regulată ...partea cea roșie fiind... țentrală” luînd denumirea de adevărat oraș; iar celelalte patru părți: Galbenă, Verde, Albastră și Neagră numindu-se „foburguri” (art. 2); întocmirea a 5 canale pentru „scurgerea apelor de prin ulițe și a baltacurilor ce înacă pe alocurea mahalale întregi” dintre care trei canale să fie zidite cu cărămidă și boltite (toate măsurînd la un loc 4.963 stîinjeni) (art. 5—7); pardosirea cu piatră a tuturor ulițelor din vopsea roșie și a celor „ce răspund pînă în barieră” din foburguri (art. 9) ș. a. Proiectul era însoțit și de următoarele anexe: „*Tabla de totalul cheltuielilor ce trebuiesc la săvîrșirea celor coprinse în proiectul intitulat — Îndeplinirea comunicației orașului București*” (pentru deceniul 1834—1843 se prevedeau cheltuieli în valoare de 5.965.675 lei); „*Tabla de veniturile orașului București hotărîte pentru săvîrșirea lucrărilor coprinse în proiect...*” (apreciate pentru intervalul de timp mai sus amintit la 4.958.367 lei); „*Tarifa de taxele hotărîte pentru toate lucrările de vinzare... ce vor intra prin barierele Bucureștilor... orînduite pe care cu povară și pe cai încărcăți cu marfă sau altă povară*”; și în sfîrșit „*Tablă de clasificăția lucrului și a cheltuielilor trebuincioase pe tot anul spre desăvîrșirea lucrărilor coprinse în proiectul... într-o curgere de zece ani*”.

² Ofis, nr. 170 din 7 februarie 1834 (cf. *Ibidem*, p. 444).

prevederilor proiectului, pe o durată de timp mai îndelungată de 19 ani¹. Acest proiect de sistematizare — cu toate amendamentele aduse în favoarea păturilor privilegiate — ca și propunerile prezentate de Marea Vornicie la 11 martie 1834 privind un minimum de îmbunătățiri necesare Capitalei², nu și-au putut găsi aplicarea datorită aceleiași atitudini egoiste și indiferente ale reprezentanților clasei dominante față de ori și ce progres pe care erau datori să-l susție prin contribuții proprii.

An de an se întetesc însă eforturile și presiunea burgheziei în ascensiune, interesată în modernizarea orașului și a instituțiilor sale indispensabile dezvoltării relațiilor de producție capitaliste. Astfel la 10/22 ianuarie 1835 „arhitectorul“ orașului Sanejouand, șef al direcției de arhitectură și geniu de pe lângă Sfatul Orășenesc, înainta domnitorului Alexandru Ghica un memoriu amănunțit („Examen et Développement de la ville de Bucarest“) privitor la modernizarea și sistematizarea Capitalei³, rămas fără urmări, probabil și din pricina decesului prematur al autorului său (septembrie 1835).

La 18 mai 1835 Sfatul Administrativ relua proiectul privind „mărginirea și împărțirea orașului București“⁴, încheind cu acest prilej și un jurnal; Adunarea Obștească nu a adoptat proiectul decât la 27 iunie

¹ *Analele Parlamentare...*, tom. V, partea I-a, p. 444—445. (Raportul Sfatului nr. 351 din 15 mai 1834 către Departamentul pricinilor din lăuntru). Suma stînjinelor de plată „din tot ocolul vâpselei roșie“ se cifra la 32.537 de stîjnjeni, la care se adăuga „lungimea din 4 ulițe mari“ (1300 stîjnjeni Podul Mogosoaiiei, 1100 Tîrgul de Afară, 1500 Șerban Vodă, 1000 Podul Calității), în total 37.437 stîjnjeni, a căror pietruire costa 149.748 lei. Este interesantă statistica caselor din oraș, anexată la acest raport, pe care o redăm mai jos, din care rezultă că numărul lor total se ridica, în București în 1834, la 11.186.

Casa în foburguri și locuri asemenea

<i>Verde</i>	<i>Albastru</i>	<i>Negru</i>	<i>Galben</i>	
1868	2423	2400	2286	cu număr
237	280	231	236	dărmături și locuri fără număr
2105	2703	2271 *	2522	se adună
281	217	279	206	se scade ce rămîne de vopsea de roșie după planul de acum
1824	2486	1992 *	2316	Peste tot 8618 *, afară de 2208 în vopsea de roșie.

* Calculat greșit: cifrele exacte sînt: 2631 în loc 2271, 2352 în loc de 1992, 8978 în loc de 8618.

² *Ibidem*, tom. IV, partea I-a, p. 324—328.

³ Acta Gustav Finkelstein — arhiva personală a domnitorului Alexandru Ghica, cf. Vasile Panopol, *Cercetări de arhivă asupra activității arhitecților și asupra arhitecturii din Moldova și Muntenia între anii 1840—1860*, București, 1954 (mss. C.S.C.A.S. — Direcția Monumentelor Istorice).

⁴ *Analele Parlamentare...*, tom. V, partea I-a, p. 428—429. Jurnalul Sfatului Administrativ care cuprindea 6 articole, a fost înaintat Comisiei Obștești Adunări „însărcinată cu cele administrative“ la 11 iunie 1835 (cf. *Ibidem*, p. 456—457).

Căpitan de barieră

Dorobanț pedestru al Agiei

1835, limitându-i substanțial cuprinsul în noua reformulare, fiind sancționat de către domnitor prin ofisul nr. 378 din 9 iulie 1835¹.

În februarie 1836 succesorul lui Sanejouand, noul „arhitecton“ al Politiei, Gottfried Faiser, redacta la rîndul său un simplu proiect „pentru

¹ *Analele Parlamentare...*, tom. V, partea I-a, p. 456—458. Art. 2 al jurnalei Sfatului Administrativ era modificat în sensul că „cei ce lăcuiesc pe ulițele cele mari de comunicație“ vor plăti „două părți din ceea ce se va analoghisi fieșcăruia pe seama stînjinilor : iar cea de al 3-lea parte se va răspunde de către mahalagii proprietari dupe ulițele lăturalnice, fiindcă și ei se folosesc din preumblarea pe ulițele cele mari de comunicație, printr-o cislă alcătuită cu știrea proprietarilor de către deputații acelor mahalale, dimpreună cu preoții și epitropii cutiilor“. Art. 3 era modificat în sensul că toate podurile și canalurile „chibzuite în proiect“ se vor face din veniturile Sfatului Orășenesc completeate în caz de necesitate cu sume din casa de rezervă, iar art. 4 era complet desființat.

Scarlat Rosetti, mare agă al orașului București la 1842

regularea raionului oraşului“, privind înconjurarea Capitalei, „cu o şosea de comunicaţie, cu şanţuri şi de o parte şi pã de alta“, care „va osãbi partea cea mai bunã a oraşului de foburguri şi va pãpri cu totul nefolositoarea sa întindere spre a sã putea îmbunãtãţi şi înfrumuseţa mai lesne centrul oraşului şi a sã regularisi deja un plan sistematic“¹.

În sfîrşit, tot în cursul anului 1836, un nou proiect oficial redactat tot de Sfatul Orăşenesc, în frunte cu prezidentul sãu Constantin Suţu, se caracteriza printr-o formã deosebitã ce îmbrãţişa toate aspectele problemelor edilitare care se puneau cu acuitate — deoarece era alcãtuit dupã o experienţã edilitarã, însumind aproape 6 ani (1830—1836) de cãutãri şi se impunea prin caracterul serios şi complet al demonstraţiei, neaşteptînd decît sancţionarea din partea organelor oficiale. Acest „Proiect asupra îndeplinirii şi punerii în lucrare a articolelor Regulamentului înfrumuseţãrii Politiei Bucureşti şi altele cîte s-au chibzuit de trebuinţã“² cuprindea 67 articole divizate în 7 secţii : 1. „Pentru hotãrele întinderii politiei, intrãrile şi ieşirile sale“³; 2. „Asupra aşternerii cu piatrã, sau dregerea uliţilor politiei, îndreptãrii lor şi curãţirea Dimboviţii“⁴; 3. „Asupra scurgerii batacurilor din politie“⁵; 4. „Asupra curãţeniei şi

„Dosar pentru regularea raionului oraşului“ (Arh. St. Buc., *Municipiul Bucureşti*, dos. 420/1836, fo 2—10, 16—18); D. Berindei, *Dezvoltarea urbanisticã şi edilitarã a oraşului Bucureşti*, p. 140.

¹ Arh. St. Buc., *Municipiul Bucureşti*, dos. 396/1836, (Dosar pentru îndeplinirea articolelor din Regulamentul pentru înfrumuseţarea Politiei), publicat de ing. Gh. Virtosu, *Un vechi proiect pentru sistematizarea Bucureştilor (1836)*, Buc., 1935, în revista *Urbanismul*, XI, nr. 1—6 (ianuarie-iunie), p. 42—54.

² Întinderea oraşului rãmîne a fi hotãritã dupã „semnele cãprinsului politiei“, iar „pãrţile ce s-au vãzut cã sînt nefolositoare... s-au lãsat de foburguri“ (art. 1); deoarece se fixase din necesitate, încã trei bariere (Dealul Spirii, Mîndritul adicã Arhimandritul şi Sãrii Vechi) peste cele zece prevãzute în art. 3 al „Regulamentului din 1830, proiectul încerca sã statorniceascã numãrul lor la 11 (Dealul Spirii, în plus faţã de cele 10 stabilite în 1830), (art. 2). Se cerea de asemenea, pe baza hãrţii întocmite în 1833—1834 aflatã la Sfat, cuprinzînd împãrţirea oraşului în cele cinci vopsele, sã se alcãtuiescã „catastife“ de toate casele cu numerele, numele proprietarilor şi mahalaua respectivã, pentru ţinerea unei cit mai perfecte evidente (art. 3). Se propunea de asemenea stabilirea „Ocolului“ oraşului printr-o şosea aşternutã cu nisip pietros şi ridicarea ei în plan (art. 4—10) etc. (cf. Gh. Virtosu, *op. cit.*, p. 42—45).

⁴ Se preconiza aşternerea cu caldarîm a uliţelor prin contribuţiile proprietarilor de acolo, cei refractari urmînd a fi siliţi „prin mijloace poliţieneşti, la platã“ (art. 10—13). Se cerea de asemenea adîncirea albiei Dimboviţei cu ajutorul unei maşini „ce este în Evropa pentru asemenea lucrãri“, al cãrei preţ se putea ridica pînã la 2500—3000 galbeni împãrãteşti (art. 18) şi oprirea proprietarilor de a-şi face învelitori la case din şindrila, ci numai din olane, ţigle, fier sau tinichea pentru a preveni incendiile (art. 21) (cf. *Ibidem*, p. 45—47).

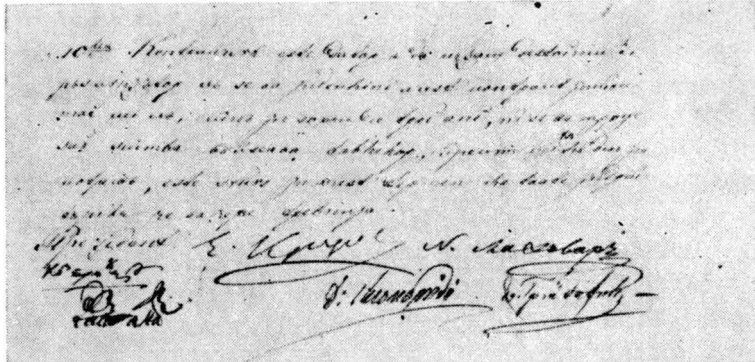
⁵ Se propunea ca toate canalele pentru scurgerea apelor sã fie clãdite din piatrã, iar nu din lemn şi în mod preferabil boitite (art. 24), sã se cureţe bãlţile (art. 25) ş. a. (cf. *Ibidem*, p. 47—48).

Holmquist nampti farogaa lebbingaga se buida in aino
 aino huse in 1838. In aino huse in 1838.
 In aino huse in 1838. In aino huse in 1838.

De 1. Himmels die unsere Schiffe so feil bringen. In der
unser Herr gütlich auf sie blickt. In der Schiffe, von denen
in der Welt, und in der Welt, und in der Welt.

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

after a short and dry winter, the ground was covered with
 snow, and the weather was cold and disagreeable. The
 winter passed away, and the spring was not very
 warm. The weather was not very good, and the
 ground was not very dry. The weather was not very
 good, and the ground was not very dry.

Documentul prin care se stabilea modelul tăblițelor pe ulițe (Arh. St. Buc., Municipiul București dos. 1677/1848, fo. 17—17 v)

alte cîte privesc la sănătatea orașului¹; 5. „Asupra înfrumusețării politii”²; 6. „Pentru magazinele de rezervă”³; 7. „Asupra întocmirii corporațiilor de orice meșteșug și uneltire”⁴.

Acest vast proiect, ca și acelea care l-au precedat, cît și altele ulterioare de mai mică însemnătate⁵, nu-și găsesc însă decît în mică măsură aplicabilitatea în cadrul îngust al relațiilor de producție feudale dominante în perioada regulamentară. Egoismului și spiritului retrograd al păturilor privilegiate, cît și incapacității unei burghezii limitate la apărarea intereselor ei de clasă, nu li se puteau opune atunci nici o forță socială capabilă să promoveze o politică edilitară justă, fără ezitări

¹ Se interzicea aruncarea gunoaielor în Dîmbovița (art. 28), se obligau proprietarii să-și împrejmuiască locurile virane și clădirile alinate (art. 29), se asigura udatul străzilor Capitalei prin iznaful sacagiilor (art. 30), se cereau fonduri pentru cumpărarea altor locuri obștești pentru piețe (art. 32), precum și contribuții publice din partea boierilor, mănăstirilor „pămîntenesti și străine”, ca și ajutoare din partea domnului pentru înființarea unor cișmele în oraș (art. 40) etc. (cf. *Ibidem*, p. 48—50).

² Se cerea să activeze pe lingă Sfat și un inginer în afara unui arhitect, date fiind cerințele edilitar-urbanistice sporite la care trebuia să se răspundă (art. 44), se limita numărul gropilor de nisip deschise în oraș pentru nevoile pietruirii (art. 46), (cf. *Ibidem*, p. 50—52).

³ Se preconiza înființarea în Capitală a două magazine de rezervă cu griu și făină pentru asigurarea hranei populației în cazuri de nevoie cu o cheltuială de 400.000 lei (art. 47) (cf. *Ibidem*, p. 52).

⁴ Se cerea reglementarea situației corporațiilor, stabilirea precisă a îndatoririlor staroștilor, epitropilor, meșteșugarilor, calfelor și ucenicilor (art. 51—58), fixarea veniturilor și cheltuielilor corporațiilor (art. 59), catagrafierea simbriașilor de către Agie (art. 63) etc. (cf. *Ibidem*, p. 52—54).

⁵ „Delă pentru mărginirea orașului și lucrările de afară din raion” (Arh. St. Buc., Municipiul București, dos. 847/1840), „Mărginirea orașului și clădirilor de afară” (cf. *Ibidem*, dos. 965/1841), „Oprirea locuitorilor țărani de a se stabili în Capitală” (cf. *Ibidem*, dos. 1055/1842), „Lucrările demarcării orașului și întinderea raionului în jurul Capitalei” (cf. *Ibidem*, dos. 1427/1846) etc.

și compromisuri. Aspirațiile de progres ale maselor populare urbane, ale meșteșugărimii și calfelor din ateliere, ale târgoveților de rînd și ale sărăcimii orașelor, dorind să trăiască în condiții de viață mai bune, într-un oraș care să se adapteze noii situații sociale-economice într-o perioadă cînd relațiile de producție capitaliste se afirmau din ce în ce mai mult, nu găsesc cuvenitul ecou în rîndurile unei administrații orășenești închistate condusă de boieri și negustori. Dacă uneori Sfatul orășenesc avea inițiative lăudabile, reflectînd astfel o anumită presiune care se exercita asupra lui din partea unei burghezii interesate în promovarea noilor relații de producție și deci o adaptare a Capitalei la condițiile cerute de dezvoltarea capitalismului, totuși poziția dominantă în Stat a mării boierimi frînează orice măsură de îmbunătățire efectivă în opera de modernizare a orașului limitată la cîteva acțiuni parțiale și în ansamblu insuficiente (cîteva pavări de ulițe, alinieri de clădiri, închideri de ulițe și ulicioare „netrebnice“, încercări de canalizare pe un spațiu redus mai cu seamă la centrul Capitalei etc.). Clasele privilegiate nu erau interesate în sistematizarea și modernizarea Capitalei nu numai pentru că nu înțelegeau să accepte inerentele contribuții financiare cu care acestea trebuiau să fie susținute, dar nici alte sacrificii ca acelea privind alinierea unor clădiri, deci pierderea inevitabilă a unor suprafețe de teren, dărîmarea unor imobile insalubre sau mutarea unor prăvălii necorespunzătoare, cedarea unor terenuri pentru alcătuirea de piețe sau grădini publice, fără a mai vorbi de cheltuielile de reparație ce s-ar fi impus pentru unele edificii sau instituții de folos obștesc care să asigure un aspect estetic Capitalei, unde amestecul hibrid de stiluri arhitectonice și contrastele edilitare între palate și cocioabe impresionau în mod atît de neplăcut majoritatea călătorilor străini.

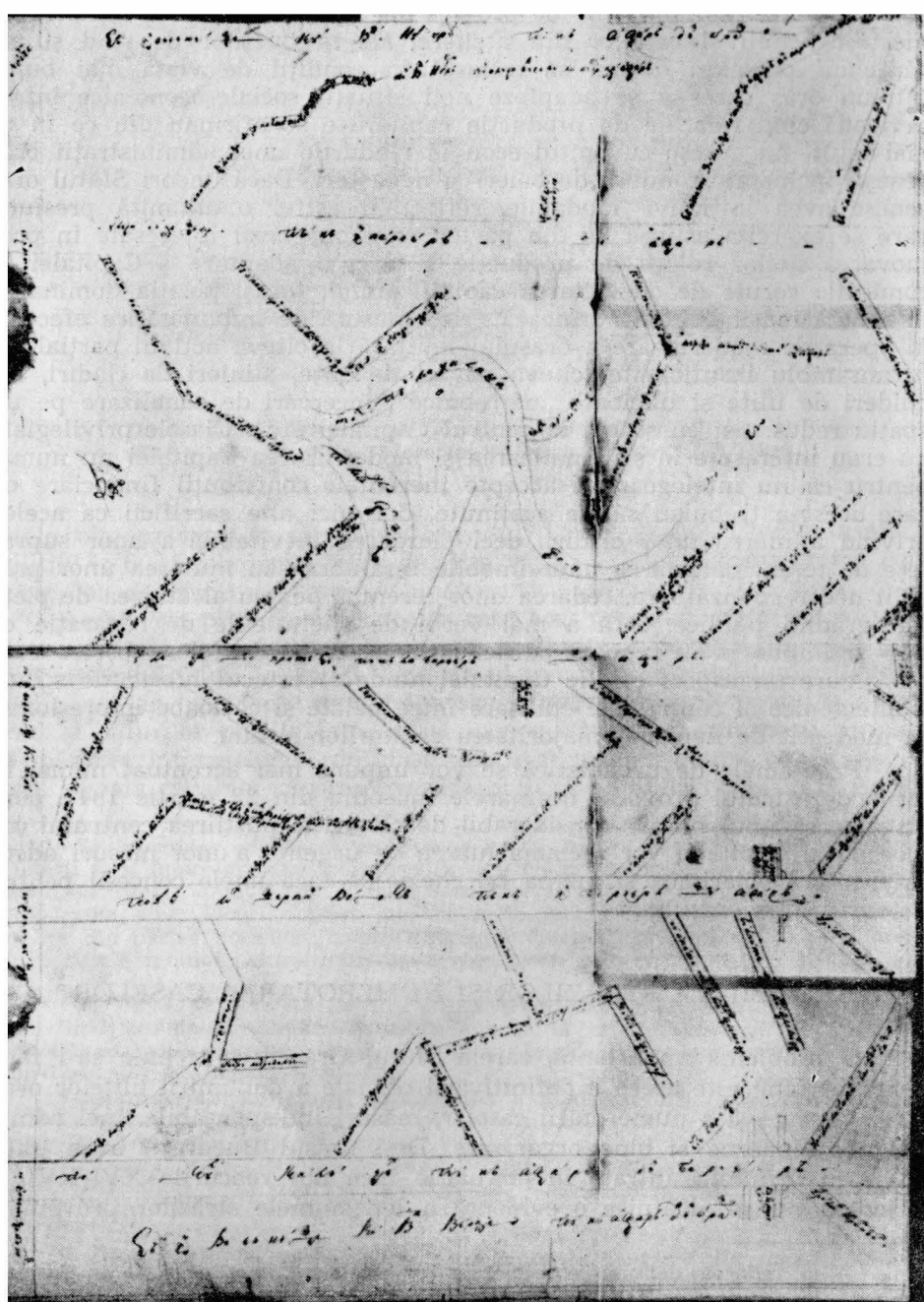
Problemele de urbanistică se vor impune mai accentuat numai în urma dezastrului provocat de marele incendiu din 23 martie 1847, cînd distrugerea unui număr considerabil de clădiri și pustiirea centrului comercial al Capitalei vor reclama luarea de urgență a unor măsuri adecvate, silind boierimea și marea burghezie să facă unele concesii pentru sistematizarea orașului.

DENUMIREA STRĂZILOR ȘI NUMEROTAREA CASELOR

O problemă importantă, căreia Sfatul Orășenesc trebuia să-i facă neapărat față, este aceea a definitivării oficiale a denumirii ulițelor orașului, precum și a numerotării caselor, măsuri indispensabile unei administrații moderne și bine organizate. Deși orașul București avea ulițe vechi cu denumiri intrate în circulație încă din veacurile XVI-XVII¹, niciodată nu se alcătuisese o evidență a lor, numele străzilor provenind

---

¹ Vezi redarea denumirii ulițelor și mahalalelor din București în această perioadă, în ordinea strictă a apariției lor documentare, la Ștefan Olteanu, *Meșteșugurile din București în secolele XVI și XVII în Studii*, XII (1959), nr. 5, p. 106—107, n. 3.

Planul ulițelor din vopseaua albastră alcătuită de Comisarul vopselei la 1834.
(Arh. St. Buc., Municipiul București, dos. 245/1834, fo. 14)

fie de la ocupațiile meșteșugarilor și negustorilor ce locuiau pe ele¹, fie de la numele domnilor, boierilor sau proprietarilor² sau indicând direcția ori localitățile spre care se îndreptau³. Desele schimbări ale numelor de străzi, închiderea, dispariția sau dimpotrivă deschiderea altora noi, puneau probleme complicate administrației orașenești, lipsită de posibilitatea identificării lor. De aceea la sugestia arhitectonului orașului, Sanejouand și a direcției ingineresti, Sfatul își însușește la 1834 propunerea acestuia de a obține evidența completă a străzilor Capitalei prin punerea la capetele lor a unor tăblițe, purtând numele lor⁴. Măsurile luate au fost incomplete și problema aceasta nu capătă rezolvare în această perioadă.

Concomitent cu fixarea denumirii străzilor, se pune și problema numerotării caselor, pentru identificarea locatarilor din ele. Operația a început încă din 1832⁵, continuând în 1834 prin punerea unor tăblițe de lemn⁶, înlocuite la 1841 prin altele de metal, cele vechi fiind distribuite altor orașe din Țara Românească (Alexandria, Focșani, Râmnicu Vilcea etc.)⁷.

Totuși hotărârile luate de Sfat nu au fost aduse decît parțial la îndeplinire, obligînd administrația orașenească la o reluare a problemei în primăvara anului 1848.

Consultînd secția tehnică și organele competente, Sfatul a fixat la 16 februarie 1848, noi „condiții pentru facerea tăblițelor ce sînt a

---

¹ Ulițele Boiangiilor, Căldărarilor, Căramidarilor, Cavafilor, Chiristigiilor, Cojocarilor, Gabrovenilor, Ișlicarilor, Mămularilor, Negustorilor, Olarilor, Pescarilor, Precupeților, Scaunelor de carne, Șelarilor, Tabacilor, Zarafilor, Zidarilor, Zlătarilor etc. (cf. Maria Marinescu-Himu și Janina Vilan-Unguru, *Nume de străzi din București* în *Analele Universității București*, Seria Științe Sociale, Filologie, XI (1962), nr. 25, p. 379—382).

² Ulițele, Amzei, Antim, Armașului, Armenilor, Banului, Batiștei, Băltărețului, Bărăției, Bisericii Ienii, Boteanului, Brezoianu, Caimatei, Colții, Doamnei, Dudescului, Sf. Ecaterina, Episcopiei, Filipescu, Icoanei, Luteranilor, Manea Brutarul, Mihai Vodă, Pitar Moșu, Popa Cozma, Popa Radu, Popa Tatu, Radu Vodă, Sf. Spiridon, Stelea, Șerban Vodă, Vergului, Visarion, Sf. Voevozi etc.

³ Ulițele Craiovei, Herăstrăului, Mogoșoaiei, Poștei Vechi, Tîrgul de Afară, Tîrgoviște etc.

⁴ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 244/1834 : „*Dosarul numirii ulițelor din Poliție prin table puse pe la căpătîile lor.* (Vezi anexa I). Pentru listele de uliți din mahalalele bucureștene a se vedea Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 245/1834 — din care reproducem doar listele vopselelor verde și albastră, celelalte trei (roșie, galbenă și neagră) fiind lipsă (vezi anexele II și III) — și dos. 348/1835. Vezi și D. Berindei, *Dezvoltarea urbanistică și edilitară a orașului București...*, p. 147.

⁵ Arh. St. Buc., *Administrative Vechi*. *Vornicia din Lăuntru*, dos. 576/1832 (*pentru banii ce cere Carol Logorschi pã 274 tăblițe ce au pus pã la case în Poliția Bucureștilor și nu i s-au plătit*).

⁶ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 232/1834 : „*Delã pentru punerea tăblițelor la casele orînduite în fiecare vãpsea pentru strîngerea doftorului și cãutarea bolnavilor*“.

⁷ *Ibidem*, dos. 958/1841 : „*Tăblițele vechi ce s-au scos de la case și punerea altora*“.

se pune pe la case cu numerații și așezarea lor“¹. Purțind corespondență asupra acestei chestiuni cu Poliția Capitalei, Sfatul capătă răspuns de la șeful poliției prin adresa nr. 851/21 februarie 1848, că nu i se poate înainta catagrafia proprietăților din oraș, cerute comisarilor de vopsele, „întrucit multe din cele aflate în vopselele roșii și neagră, au ars la 1847 și va trebui să facă întâi cercetare pe teren“².

Totuși autoritățile orășenești erau decise, în pofida greutăților, să procedeze la aplicarea strictă a hotărîrilor luate în februarie 1848; de aceea scoțind lucrarea la mezat, Sfatul izbuteste să încheie în luna următoare un contract cu Efstatie Anastasescu pentru confecționarea tăblițelor, conform cerințelor oficiale, la prețul de 2,23 lei buc., în termen de 4 luni³.

La 8 mai 1848, cilenul⁴ Sfatului, N. Lahovari, examinînd mersul lucrării, raportează Sfatului prin adresa nr. 470 că Anastasescu a confecționat 1.100 tăblițe (una fiind înaintată ca mostră autorităților), purtînd cifrele trebuincioase, dar obiectează că cifrele, conținînd prea mult plumb, i se par cam moi⁵.

Dificultățile nu întîrzie să se arate și contracciul⁶ înaintează Sfatului o jalbă la 7 iunie 1848, explicînd că a fabricat deja 3.200 tăblițe pentru care pretindea achitarea și alți 100 de galbeni pentru continuarea lucrului⁷. El nu a căpătat însă nici un răspuns, deoarece izbucnirea revoluției de la 1848 și schimbările survenite au abătut atenția Sfatului asupra unor probleme mai importante, chestiunea confecționării tăblițelor pentru numerotarea caselor fiind amînată.

În concluzie, în problema denumirii străzilor și a numerotării caselor din București, în prima perioadă a activității Sfatului Orășenesc, nu se ajunge la vreo rezolvare, fiind luate doar unele măsuri parțiale, greutăți fiind întîmpinate nu numai din pricina noutății hotărîrilor luate, dar și datorită inerției birocratice a autorităților, precum și pasivității și lipsei de interes a proprietarilor de case, care nu au depus nici un efort în această privință.

¹ Arh. St. Buc., *Ibidem*, dos. 1677/1848, fo. 17—17 v. Se specifica că tăblițele să fie „de fier, adică de tablă englezească de calitate bună, după proba pecetluită de Sfat cu a sa perete“. Mărimea va fi de 12 țoli în lung și 8 țoli în lat. Se vor vopsi tăblițele cu vopsea de ulei; pe fiecare tăbliță se va pune numărul, mahalaoa și ocolul „după însemnata formă“.

No.

Mh. Amzii

O. 2

„cu slove turnate de plumb amestecat cu cositor“, bătute cu ținte. Numărul tăblițelor va fi confecționat în funcție de trebuințele fiecărei vopsele, fiind vopsite în roșu, verde, galben, negru și albastru. Tăblițele vor fi bătute la case după listele date de fiecare comisar al vopselei. Sorocul punerii lor va fi de 4 luni, iar garanțarea lor pe 3 ani, inclusiv a vopselii, (cf. *Ibidem*, fo. 17).

² *Ibidem*, fo. 20. La 31 martie, Sfatul capătă de la Poliție, prin adresa nr. 2889, listele proprietăților din vopselele albastră, galbenă și verde, întocmite de respectivii comisari (cf. *Ibidem*, fo. 34).

³ *Ibidem*, fo. 29—29 v.

⁴ Cilen = membru.

⁵ *Ibidem*, fo. 40.

⁶ Contracciu = autreprenor.

⁷ *Ibidem*, fo. 46.

No. 26

Pour rendre plus faciles les opérations de la Direction d'Architecture et de Génie qui vient d'être crée prèsede l'honorable Municipalité, et par plusieurs autres considérations qu'il est inutile de détailler ici, et qui seront sentrés par Elle, le Directeur soussigné a l'honneur de proposer que les noms de chaque rue de la Ville soient placés à l'un des angles de leur deux extrémités.

Le travail se ferait en peinture à l'huile sur la face des maisons d'angles, où il y en aurait des construites, et sur une planche fixée au haut d'un poteau de bois partout ou il y a absence de maisons.

Si l'honorable Municipalité adopte la mesure proposée par le soussigné, Elle aura la bonté de lui faire parvenir la liste des noms de toutes les rues et places de la Ville, afin qu'il en soit dressé un état général avec le devis pour connaître les dépense, laquelle serait en suite mise à la crieé au rabais pour être adjudgée à l'entrepreneur qui tout en offrant le plus de garanties pour la bonne confection de ce travail le ferait au moindre prix.

On pourra exécuter ce projet en commençant pur le centre de la Ville et s'étendant selon que les fonds qui seraient à sa disposition le permetrons, à moins qu'il soit possible de faire contribuer les propriétaires de chaque rue, ce qui reviendrait à fort peu de chose pour chacun d'eux.

No 26

Bukarest 16 octobre 1834

No. 94

Direcția inginerescă.

Spre înlesnire a lucrărilor aceștii direcții și pentru alte scoposuri de prisos a le însemna aci cu deamă-nuntul supțiscălitul cu cinsté propune ca numirile fieșcării uliți orașului să se însemneze în colț la amîndoaă părțile lor.

Aceasta să va face scriîndu-să acele numiri cu vâpsea în ulei pe fața caselor ce sânt în colțurile uliții, iar pă unde nu vor fi case se vor scrii pe o tăbliță ce să va pune pe un stîlp de lemn.

Dacă cînstitul Sfat primește măsurile acestea ce propune supțiscălitul să binevoiască a-i trimite o listă de numirile tuturor ulițelor orașului ca să poată așterne o însemnare de prețurile ce va costisi facerea lor, care să va vinde apoi prin mezat și să va lăsa pravilnicește asupra contracciului ce se va însărcina cu a le face mai ieftin și va da chezășie că le va lucra bine.

Acest proiect se va putea pune în lucrare începînd din centrul orașului și întinzîndu-se precum va primi puterea casii cînst. Sfat, dacă nu va fi prin puțință a se face cesta între proprietari fieșcării uliții cărora să cădea cite o prea mică parte din chel-tuală.

Șeful mesii : L. Loret

Pentru aceasta să se raportulească cînst. -tei vorniciei urmîndu-se dăz-legare cu d-lui...¹.

v. Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 244/1834 fila 1.

¹ Rezoluția continuă în dosar la fila 12 (dos. 244/1834).

Raport la cinst. M. Dvornicie

D. director inginer Sanjoane prin raport cu No. 26 arată sfatului că spre înlesnirea lucrărilor acei direcții se poartă de trebuință a se însemna numirile uliților în colțul fiecăruia început la amândouă părțile, și fiind că sfatul socotește la asemenea punere la cale urmează a să face o însemnată cheltuială care și ne poate fi atât de trebuincioasă care numiri a uliților bucureștene sînt numite în plan, plecat supune în cunoștiința cînstitutului departament cererea numitului arhitecton alăturîndu-să pã lingã aceasta în copie raportu său ca să binevoiască da sfatul deslegare de urmare.

No. 1353

1834 octv. 30

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 2.

3. — 1834 noiembrie 4

S. inginerească
Nr. 1427

primit novemb. 4 No. 94

Departamentul pricinilor din lăuntru Cînstitutului Sfat orășenesc

Chibzuirea D. Directorului arhitecton descrisă în raportul îndreptat către acel sfat, care în copiiie pã lingã raportul sfatului cu No. 1353 s-au supus cunoș-tiinții acestui departament priimindu-să dă bine cuvîntată să dă deslegare sfatului ca numai decît să dea cuviincioasă deslușire D. Directorului de numirea tuturor uliților dintr-această Capitală, ca după aceea făcîndu-să socoteala da cheltuiala ce va urma spre acel sfîrșit, să să dea prin mezat.

(s s) MIHAI CORNESCU

Să facă poruncă către Sanjoan spre răspuns la report său cu No. 26 ca sa facă socoteală dă cheltuiala cu bani la această numire a însemnării uliților.

(s s) G. GRĂDIȘTEANU

(s s) IORD. CREȚEANU

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 3.

4. — 1834 noiembrie 10
(Concept)

Poruncă către D. Sanjoan

Spre răspuns la raportul ce am trimis supt No. 26 atingător de chibzuirea ce au făcut pentru însemnarea numelor uliților fiindcă această chibzuire sau primit și de către cinst. mare Departament de bună să alătură pe lingã această

listă de numirea uliților dintr-această capitală și să scrie. D. ca să faci socoteala de cheltuiala ce socotești poate merge la această trebuință și deslușit să raportești sfatului spre cuviincioasă urmare.

1834 novb. 10

No. 1436

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 4.

5. — 1834 noiembrie 27 Bukarest

priimit novmb. 27

*A l'honorable Municipalité de
Bukarest
L'Architeite Directeur*

*Cinst. Sfat orășenesc din București
Director Arhitecton
No. 94.*

Par son ordre portant le No. 1436 L'honorable Municipalité annonce au soussigné que sa proposition de faire écrire les noms des rues et places à chacune de ses extrémités est acceptée et qu'il faut faire le travail pour l'exécution. La note jointe au dit ordre dit que la liste de ces rues se trouve sur le registre dépendant du plan de la Ville; mais, en examinant ce registre, le soussigné a reconnu que les noms des paroisses seulement y sont inscrits. Il sera donc bien que chacun de Mess. les commissaires des couleurs rédige une liste très-exacte des noms de chacune des rues dépendantes de leur commission et veuille bien l'adresser le plutôt au soussigné, qui pourra ensuite procéder au travail demandé par l'honorable Municipalité.

(s s) SANEJOUAND M.

Să facă poruncă către comisari ca să trimită fără zăbavă asemenea liste de numele uliților care apoi să să trimită D. Sanjoan.

(s s) MIHAI FILIPESCU

No. 1577

1834 novmb. 28

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 5

6. — 1834 noiembrie 30
(Concept)

Poruncă către Comisiile vâpselelor (roșie)

Trebuință fiind a cunoaște numirile tuturor uliților orașului București scrie acest cinst. comisii ca fără de zăbavă să închipuiască o asemenea listă cu deslușire

de numirile tuturor uliților din acea vâpsea, cum și în ce mahala cade fieșcare, pe care cel mult în soroc de șase zile să-l trimiți la sfat spre cuviincioasă urmare.

Nr. 1657

834 novmb. 30

No. 1658 ipac către comisia de verde
— 1659 ipac „ comisia de negru
— 1660 ipac „ comisia de galben
— 1661 ipac „ comisia de albastru

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 6.

(Filele din dosar n-rele : 7—11 sint albe).

7. — 1834 decembrie 9.

No. 94.

Cinst. Sfat Orășenesc
Comisia vâpselii verde

Potrivit cu prorunca C.-lui Sfat de supt No. 1658 și atingătoare de știința cerută pentru toati ulițile coprinsului acestei vâpsea prin dum-lor ipocomisari dum-lor, făcîndu-se însemnare precum s-au putut mai cu deslușire sa alături C. Sfat pe lîngă aceast în original listă cu arătare.

(ss) indescifrabîl

Anul 1834
luna decv/.15
No. 3060
Or. București

Să se trimită D. Sanjoan în original potrivit rezoluției dată la [acest] raport comisii de albastru în asemenea pricină supt No. 2518.

1834 decv. 19

(ss) MIHAI FILIPESCU

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 14.

(Fila 12 continuă rezoluția de la fila 1, iar fila 13 este albă).

8. — 1834 decembrie 16.

Cinst. sfat orășenesc din București
Comisia vâpselii albastre

No. 94

La porunca cinst. Sfat, ce au priimt, comisiia supt No. 1661 prin care i să cere lista, de numirile uliților, din coprinsul acestei vâpseli. Spre răspuns plecat să arată, că după duhul poruncii precît au stătut puțină închipuind alăturata pe lîngă aceast (ă) listă de însemnatele uliți, cu supunere vă înfățișează pe lîngă acest cinst. Sfat, în care să însemnează și înjugarea vâpselii aceștia, cu cea de negru, roșu și verde.

Comisar : (ss) K. D. Andr.

1834 dechvr. 16

No. 2518

Să se trimită această listă d-lui Sanjoan în original cu poruncă din partea sfatului în pricina și nu are de la vâpseua verde banii pă lingă raportul acestei comisii cu No. 3060, scriindu-i să cuvine și de la celelalte comisii i să va trimite spre a face convenita urmare după poruncă. Trimiți iar cu No.

(s s) indescifrabil

834 dechv. 19

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila. 15.

9. — 1834 dechemvrie 20
(Concept)

D-lui Sanjoan

În urma raportului d-lor supt No. (loc alb) scriindu-să de către sfat comisiilor vâpselelor a priimit lista de numirile uliților Politii București. De la comisia verde și albastră sau și priimit [loc alb], pe care sfat la trimis D-le în original, ca să faci convenita urmare după porunca ce s-au trimis d-lor cu No. (loc alb) și îndată ce să vor priimi și de la celelalte comisii se vor trimite spre desă-virșită lucrare.

No. 1889

834 dechvr. 20

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 16.

10. — 1834 decembrie 19 București

priimit dechemvrie 29
No. 94

Cinst-lui orășenesc sfat din București
Comisia V (ăpselii) Roșie

În urma primirii poruncii cinstului sfat cu No. 1657 atingătoare de știință să cere denumirea tuturor uliților mari și mici din coprinsul acestei v (ăpselle) așternind comisia lista cu toate cerute de slujire. Cu plecaciune să alătură pă lingă acest plecat raport, spre îndeplinirea poruncii de mai sus pomenită.

Comisar : (s s) Iord. Urdăreanu

834 dechvr. 19 București

No. 4343

Să s (ă) dea aceasta în original d-lui Sanjoan spre cuviincioasă urmare.
(s s) MIHAI FILIPESCU 835 ghenar 2

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 17.

11. — 1835 ianuarie 5.
(Concept)

Poruncă către Sanjoan

Priimindu-să și de la comisia vâpselii roșii pă lingă raportul său cu No. 4343

lista de numirea uliților mari și mici ce să află în coprinsul acestei vâpseli. Iată să trimit dumatăle în original spre cuviincioasă urmăre.

No. 12.

835 ghenar 5

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 22. (Filele 18 — 21 albe).

12. — 1835 ianuarie 26

priimit ghenar : 26

No. 94

Cînst. Sfat orășenesc
Comisia vâpseli negre

După porunca cînstului Sfat cu No. 1659 : luînd săvîrșire catagrafia de toate ulițile mari și mici să alătură pe lingă aceasta.

Comisar : ilisibil.

No. 246

Să se trimită și această listă în original la D. Sanjoan spre cuviincioasă urmăre.

(ss) MIHAI FILIPESCU

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 23.

13. — 1835 ianuarie 29

(Concept)

Poruncă către Sanjoan

Priimindu să și dela comisia vâpseli negre lista de ulițile mari și mici din acea vâpsea se trimit D : în original pe lingă aceasta spre cuviincioasă urmăre.

No. 164

835 ghen. 29

---

v. Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila. 24

14. — 1835 iulie 9

No. 94

(Concept)

Poruncă către Sanjoan

Nepriimindu-să pînă acum dela D-ta răspuns la porunca cu No. 1436, atîngătoare de chibzuirea ce am făcut pentru însemnarea numirii uliților din politie sfatul poștește printraceasta ca să grăbești acea lucrare și fără zăbavă să raportești cu deslușire urmărea făcută spre a să face cuvenita punere la punct.

No. 1544

Arh. St. Buc., *Ibidem*, fila 25. (Filele 26—29 sînt file albe). Dosarul cu 29 file a fost șnuruit și pecetluit cu sigiliul de ceară roșie al Sfatului orașului, trecut prin sfoară la 1854 mai 18 de Ajutorul Sfatului : T. I. Focșăneanu).

Pentru listele de uliți din mahalalele bucureștene a se vedea Dosarul No. 245/1834 de la Arh. St. din care se reproduc doar originalele celor două vâpseli : Verde și Albastră, celelalte trei fiind lipsă.

Văpseaua VERDE¹

DESPĂRȚIREA I-UI

Din această despărțire cu numirea lor adică de unde să începe și unde să isprăvește :

Mah«a»l«aoa» GORGAN

Dela Aniță Nr. 464 : *ulița cea mare* ce ese afară din bariera *Podului de Pământ* să începe :

i«nti»iu

1. Dela casile d-lui Comisului Costache Dameris pînă la D. Dvornicu Niculache Ghika supt Nr. 472 : în dreapta să face spre Cișmigiu supt. Nr. 458, care să învecinește cu Mahl. Crețulescului, cu mîna cea mare merge lungul pînă la Gheorghe Mălăieroiu supt No. 539 ; să învecinește cu Mahl. Livedea Gospod. și în dreapta de la Ghiță Rafailă de supt Nr. 478 ; și pînă la D. cluceru Răducanu Voinescu No. 488, *ulicioara cea mică*. Dela biserica Sfîntului Ilie cu No. 499 ; în dreapta să începe *ulița spre lacu Cișmigiu*, unde să învecinește cu Livedea Gospod No. 629, iar dela No. 505 *altă uliță mică*; dela Vătaf Zane pînă la treti Log«o»f«ăt» Ioniță No. 513 ; ce ese în *Pod«u» de Piatra*. *Altă uliță* dela casile slugerului Iamandi No. 523 pînă la No. 526 ce ese iară în Pod de Piatră de la No. 525 ; casele lui Costache Mănciulescu pînă la No. 612 pă din dos la casile lui Dimitrache Căpitănescu, dela aceste case spre Pod de Piatră pînă la No. 540 : casile lui Dimitrie Sasu, spre caldarim, peste drum, de la Tote băcan de supt No. 588 ; spre Morile Vlădichii, în stînga ce să învecinește cu Mah«a»l«aoa» Sfântu Elefterie la casa lui Popa Niculae cu No. 577 și pă marginea girlii iarăși pînă în Podu de Piatră.

Mah«a»l«aoa» LIVEDEA GOSPOD

La No. 591 casa lui Licsandru croitoru, merge *ulița cea mare* pănă la Hristea rachieru cu No. 699, ce să învecinește cu Mah«a»l«aoa» Podu de Pământ și cu Sf. Elefterie, și dela No. 612 casa bunii femei anume Eva văduva pînă la D. sârdar Iane supt. No. 66 ce răspunde în ulița cea mare, și dela Ioji Neamtu cu No. 608 pănă la căpitan Gheorghe cu No. 632 ; dela casa lui Dincă bragagiu cu No. 630, pînă la casa Catrinii vădv. cu No. 643 ; ce se învecinește cu Mah«a»l«aoa» Podu de Pământ. Dela un loc sterp al lui Popa Ioniță cu No. 644 pănă la Sofiica vădv. No. 637 ; și dela Iane săpunaru No. 655 pănă la casa lui Barbu cojocar No. 652.

Mah«a»l«aoa» POD DE PĂMÎNT

Ulița cea mare, ce vine de la Mah«a»l«aoa» Livedea Gospod, și merge drept, pînă afară din barieră, și dela No. 725 : casa lui Dumitru dulgheru să face o *uliță în dre«apta spre bisărica Doniș*, și merge drept înainte de răspunde în Mah«a»l«aoa» Fântîna Boului și în Mah«a»l«aoa» Crețulescului, și de la fundu bisericii Sfîntului Ștefan ; dela casa lui Ion dulgher supt No. 770 ; *în dreapta să face o uliță* ce merge în dosul Mah«a»l«alei Livezii Gospod ; iar dela acest No. 770 se mai face *uliță în stînga*, ce răspunde în Mah«a»l«aoa» Sfînților Voivozi și dela No. 868 ; casa lui Marin dulgheru să face o *uliță în dreapta* ce răspunde în Mah«a»l«aoa» Schitu Măgureanului. Iar dela No. 870 : casa lui Niculae dulgheru, să face o *uliță în stînga*, ce iar merge pănă la casa lui Ion dulgheru cu No. 877 . și dela acest No. să face *în dreapta o uliță* ce merge pînă la viaa lui Costache Anghelescu No. 900 și răspunde iarăși în Mah«a»l«aoa» Sfînții Voivozi.

¹ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 245/1834, fo. 10—13.

Dela No. 543 : casa lui Andriș beraru, merge drept înainte pînă la moara Vlădichii supt No. 573 și dela acest No. să face o *uliță în dreapta* și ese la Ioniță bărbieru No. 700 ce să învecinește cu Mah«a»l«aoa» Livedea Gospod și Pod de Pămînt. Iar dela No. 714 : din bătătura morii Vlădichii să face o *uliță în stînga și trece pod«u» peste apă ce să infundează* la chioșcu Brâncoveanului No. 1047 ; aceste uliți sînt în poliția Bucureștilor, iar afară din barieră dela capu *Podului morii* pă aici de la No. 910 : casa lui Anton arendașu, merge drept înainte pînă la casa lui Nedelcu olangiu de supt No. 982 ; și dela acest No. să face o *uliță în dreapta* ce merge drept la hanu lui Scufa supt No. 957 și dela acest No. să mai face o *uliță în stînga ce merge drept la Ciurel*, iar dela No. 977 : casa lui Stoica Jumară să face o *uliță iarăși în stînga* ce să risipește prin Cărmidari, iar dela Hristea plugaru de supt No. 1003 ce merge drept și să *infundează* la casa lui Ioan plugar supt No. 1036.

DESPĂRȚIREA AL 2-lea

Mah«a»l«aoa» BISERICA ALBĂ

Podu Calicilor spre streajă în dreapta, uliță să începe dela Dumneaei Elenca Dudeasca No. 1764 : merge pînă la Antim, No. 1822 : *uliță din Podu Calicilor*, iar la dreapta pînă la hanu cu No. 1774 și merge iarăși la No. 1795 *altă uliță dela acest număr, infundîndu-să la Antim* No. 1822 *uliță spre Schitu la cărciuma lui Ioniță pantofar*, de la Antim No. 1822 merge pînă la Schitu Maicilor No. 1617 *ulița* să începe dela Gheorghe cofetar No. 1671 spre Dealu Spirii pînă la Vasile No. 1570 ; *uliță dela poarta bisericii Albă* cu No. 1684 : și merge pînă la casa preotului Mirică.

Mah«a»l«aoa» ARHIMANDRITU

Uliță din Podu Calicilor spre streajă, în dreapta, ce să începe dela Păhărniceasa Argintioanca No. 1753 și merge pînă în *Podu Mihai Vodă, altă uliță* ce să începe dela Lazăr heraru cu No. 1859 și ese la pitar Costache No. 1840 *uliță* unde începîndu-să dela Sfinții Apostoli în dreapta, piatra d-lui Log«o»f«ăt» Nestor, și merge pă dinnaintea răposatului clucer Chiriac și ese în Pod«ul» Mihai Vodă ; *Uliță* să începe dela chir Enache Zaman în dreapta No. 1737 și merge spre biserica Albă pînă la Ioniță căruțaș«ul» No. 1693. *Altă uliță* să începe dela d-lui sluger Niculae Rădulescu No. 1701 *în dreapta* și merge pînă la Stoica croitoru No. 1694 ; o *uliță noă făcută prin curtea răposatei Dudeascăi*, No. 1705 și merge spre biserica Albă pînă la Zamfir cojocar No. 1670 : o *uliță* care să începe dela d-lui medelniceru Iordache Gazota No. 1706, *în dreapta* și merge spre Antim, pînă la Elenca Cănachioaei No. 1655. *Altă uliță* ce merge de la D. Pascali Gazoti No. 1659 în dreapta pă lingă casile d-lor, ce merge spre biserica Albă pînă la Zamfir cojocar No. 1670 ; *ulița ipac* «de asemenea» ce merge dela Iancu giuvaergiu pă dinnaintea dumnealui stolnicului Dumitrache, și ese drept la d-lui med«elni»cer Iordache Gazoti No. 1706.

Mah«a»l«aoa» SPIREA

Ulița cea mare ce să începe din Curtea Arsă dela Costache căpitan de Nemți No. 1353 și merge drept pînă la hanu Mănăstirii Spirii Veche No. 1390. De acolo în dreapta și merge prin barieră, ieșind afară pînă la margine unde este hanu ei la Tănăsie Bornaz No. 1476, o *uliță* care să și începe din *ulița mare* dela Mihalcea grădinaru No. 1419 *în dreapta* și merge spre Isvor, pînă la No. 1426. *Altă uliță* ce să începe din hanu lui Necula Grecu Fotino No. bez *în dreapta* și merge iar în izvor pînă la No. 1426. O ulicioară ce să începe iarăși din *ulița mare* afară din barieră dela hanu Mandii văduva Macrimoaii No. 1444 *în dreapta* și ese afară la margine spre Cotroceni la hanu lui «Mihai» Mimi No. 1459. *Altă uliță* ce

să începe iar dela ulița cea mare în stînga dela hanu d-lui Hristodol Hristopolu No. 1391 și între Ghenea chereștiu No. 1389 și merge drept spre bariera Pod«ul» Calicilor pînă la Nicolae Iabraștu No. 1539, o uliță ce să începe de la Post «elnicul» Ilie No. 1566 *în dreapta* și merge pă lingă Ivan găinaru No. 1512 și ese la Gheorghe cojocarul No. 1409 în ulița cea mare. O uliță ce să începe dela Enache croitoru No. 1543 *în dreapta* pă lingă biserica Spirii Noă, No. 1550 și merge pînă la Voico dulgheru No. 1581. Altă uliță ce să începe dela Nedelcu cărciumaru No. 1440 *în stînga* și merge drept spre bariera Pod«ul» Calicilor, pînă la hanu lui Tudorache cojocarul No. 1540.

Mah«a»l«aoa» MIHAI VODĂ

Podu Domnescu ce să începe dela Zlătari, drept înaintea pînă în Curtea Arsă. De acolo apucă în stînga pe lingă zidu Curții, și merge drept pînă la Anghel simigiu No. 1250. O uliță ce să începe iar din Pod«ul» Domnesc dela Dumitrache cofetar No. 1276 *în dreapta* și merge pînă la Rada văduva, No. 1110, altă uliță ce să începe pe lingă vâtaf Iordache, Ștefan No. 1242 *în dreapta* și merge în țigănie pînă la Dumitrache Logof«ăt» No. 1126. Altă uliță ce să începe dela Ioniță căruțașu No. 1147 *în dreapta* și merge iar în țigănie spre gîrlă pînă iar la Dumitrache logof«ăt» No. 1126. Altă uliță ce să începe de la Panciu cojocarul No. «loc alb» și merge iar în țigănie spre gîrlă *în dreapta* pînă la Costanda văduva No. 1123. Altă uliță ce să începe dela Rada văduva, No. 1110 *în dreapta* și merge pînă în gîrlă, la No. 1182 la Tudor grădinarul.

Mah«a»l«aoa» IZVORU

Ulița cea mare ce să începe dela Mihai Șorici No. 1090 și merge drept pînă la Gheorghe Orologiu No. 1053 ce este pă Dealu Spirii. Altă uliță să începe dela Gheorghe Bornaz No. 1249 și merge drept pă lingă Ilie Carada *în dreapta* și ese în ulița cea mare la Tache croitorul No. 1110. Altă uliță ce să începe dela Vasile cărciumaru No. 1244 și merge drept pe lingă Ștefan Ghindă, și pă la Puțul cu apă rece, ese iar în ulița cea mare la biserică *în dreapta* No. 1072, altă uliță, ce să începe iar dela Vasile cărciumaru No. 1244 și merge drept pă marginea zidului Curții Arse pînă la Costache Căpitan de Nemți No. 1353 care ese în ulița cea mare a Dealului Spirii.

DESPĂRȚIREA A 3-lea

Mah«a»l«aoa» KREȚULESCULUI

Podul Mogoșoaii dela No. 412 din casile Mării Sale răposatului Gligorie Vodă Ghika, și merge spre streajă pînă la No. 415 la Constantin tutungiu și de acolo apucă în stînga spre Calistrate pînă la casa D-lui Costache Mirișescu No. 415 și de acolo merge o uliță spre Cișmigiu, *în dreapta* pînă la No. 380 casa lui Stan Gură Strimbă și *în stînga* merge ulița pînă la casa d. Spirea Dona No. 419 și de acolo iar în stînga ulița merge pînă la casa D. Costache Aliceanu No. 438 și iar dela No. 419 *în dreapta* merge spre D. medelniceru Constantin Calistrat No. 417 și de acolo *în dreapta* merge spre casa Mandii văduva No. 446 și de acolo înaintea spre d-lui Ioan Giurescu No. 442 și în stînga merge ulița spre d. vâtaf«ul» C«înstitei» Agii No. 455 și din Gorgan și dela No. 441 *în dreapta pă uliță* merge pînă la D. Ianache Cariboolu No. 436 și *în dreapta* este ulița de merge pînă la casa lui Stan cărciumaru No. bez și de acolo în stînga merge ulița pînă la casa D. polcovnic Jamandii No. 357, *în dreapta* iar ulița merge spre biserica ungurească No. 352 și iar dela No. 357 înaintea spre casile lui Jupanaite «Jupanioti» No. 337 și *în stînga* merge spre Iancu basmangiu No. 439 și dela No. 337 *în stînga ulița* merge pînă la cărciuma D. Costandin Arcudo și de la No. 337 ulița ce merge spre Cișmigiu la casa lui Ion Iăutaru No. 331 și de în Schitu Măgureanului și înaintea iar pă Podul cel mare dela No. 408 prăvălia răposatului banu Crețulescu și merge înaintea pă Pod pînă la casa D. pitar Petrache No. 404 și *în dreapta este ulița* și merge în

văpseaua roșie și dela No. 404 înainte până pod merge până la hanu Crețulescului No. 397 și *în stînga* merge *ulița ce ese la Sf. Ionică* No. 387 și iar dela No. 397 *în dreapta* este *ulicioara* și merge la biserica la Stejar No. 336 și iar începe *Podul cel Mare* dela No. 397 și merge spre streajă pînă la prăvălia lui Dumitru cărciumaru No. 393 și *în dreapta* dă în văpseaoa Galbină, și iar dela No. 393 înainte pînă *Podul cel Mare* merge pînă la casa D. Dvornic Iordache Filipescu No. 387 și *în stînga* este *ulița de merge* la biserica ungurească No. 351 și iar dela No. 387 înainte pînă *Podul cel Mare* merge dă dă în vopseaoa Galbină.

Mah«a»l«aoa» SCHITU MĂGUREANULUI

Ulița cea Mare a Cîșmigiului, ce merge spre *Podul» de Pămînt*. Întîi : începe de la casa d-lui stolnicului Marcan Arhibeanu No. 340 și merge înainte pînă la casele lui Călin băcanu No. 823 și apucă o *uliță în dreapta* și merge spre Fîntîna Boului No. 323 la casa Logofătu-lui Costache, și iar începe *ulița cea mare* dela Călin băcanu No. 823 și merge înainte pînă la Toma băcanu No. bez și apucă *altă uliță în dreapta* merge tot în Fîntîna Boului pînă la casa lui Vasilache croitoru No. 309 și iar începe *ulița cea mare* și dă în *Pod de Pămînt* și iar să începe *ulița Fîntînii Boului* dela No. 286 și merge înainte pînă la Manole zidaru No. 865 și iar dă în *Pod de Pămînt*.

Mah«a»l«aoa» SFINȚII VOIVOZI

Ulița cea mare a Tîrgoviștii, întîi : începe dela casa D-lui slugerului Costache No. 1 și merge spre streajă pînă la casa d-lui vâtaf Costache Greceanu No. 8 ; *în stînga* spre pitaru Ioniță pînă la casa lui Ilie Buluibăsa No. 12 și de acolo *în stînga* este *ulița de merge la văpseaoa Galbină* și dela No. 12 înainte pînă *uliță* merge pînă la casa D-lui Iancu Ralet No. 348 și o *uliță* merge înainte spre biserica Albă văpseaoa Galbină pînă la casa cu No. 343 și *în dreapta* este *ulița dă curge spre biserica Nemțească* No. 343 ; și iar să începe o *uliță* dela Niculae cărciumaru No. 14 și înainte pînă la casa D-lui medelniceru Ioniță Budișteanu și apucă *ulița în dreapta* și merge pînă la casa lui Popa Rainea No. 33, și de acolo începe o *uliță* spre Fîntîna Boului pînă la casa lui Tudor dulgher No. 260, și iar să începe *ulița cea mare* dela No. 12 și merge înainte spre streajă pînă la casa lui Ion oțetaru No. 61, și merge *în stînga* o *uliță* pînă la casa lui Ioniță Sîrincenatu No. bez. Și de acolo No. bez. Și de acolo *în stînga* ese la biserica Sfinților Voivozi No. 78 și *în stînga* spre Fîntîna Boului casa lui Gheorghe zidaru No. 79 și *în dreapta* *ulița cea mare* spre streajă înainte pînă la casa lui Matache cărciumaru No. 156 ; și *în dreapta* pînă la casa lui Chiriac Grecu No. 132, și dă văpseaoa Galbină, apoi dela No. 156 *în stînga altă uliță*, mergînd spre *Pod«u» de Pămînt* și iar dela No. 156 merge pînă *uliță* ieșind afară din barieră la câmp, pînă la Hanu lui Scufa No. 192 dînd iar în *Podu de Pămînt*.

ANEXA III

Lămuriri cu privire la ulițele din văpseaoa albastră înfățișate de Comisia de Albastru sub formă de schiță de mînă¹

Patru artere mai mari : 1) Ulița Dudeștilor pînă în barieră și afară, 2) Ulița Dobrotesii pînă la barieră și afară, 3) Podul lui Șerban Vodă pînă la barieră și afară și 4) Podul Kaliții pînă afară din barieră.

Pe: Ulița Dudeștilor de partea stîngă avem însemnările :

a) „Se abate și merge pînă dinaintea bisericii Sfintei Troițe și merge pînă vopseaoa Neagră pînă ulița Vergului la Tîrgu de Afară“.

¹ Arh. St. Buc., *Municipiul București*, dos. 245/1834, fo. 14 — prezentată sub formă de plan.

b) „Casa barierii uliții Duceștilor“.

c) „Să abate și merge la Târgu de Afară pân bariera Vergului“.

d) „Să abate și merge la Târgu de Afară“.

Pe partea dreaptă avem însemnările :

a) „Să abate și merge prin mahal. Staicului și ese la Apostolu ulița Dobrotesii“.

b) Un cot în unghi plecând din ulița Duceștilor și intrând în aceasta din nou : „Să abate prin mahal. Staicului și iar să întoarcă în ulița Duceștilor“.

c) O arteră ce se desparte apoi în două cu mențiunea : „Se abate și să desparte“ : 1) *la dreapta* : „și merge la morile Foișoru“ iar *la stînga* merge la morile ot Vitan și afară“.

d) „Să abate și merge la Vitan afară“.

Pe ulița Dobrotesii de la partea stîngă avem însemnările :

a) „Să abate și merge prin mahal. Staicu, ese în ulița Duceștilor“.

b) „Să abate și merge spre mahal. Foișoru, care este închisă prin poruncă“.

c) Între ulița Duceștilor și Ulița Dobrotesii este însemnat poate o gîrlă si-
nuoasă în trei coturi cu mențiunea în lungul ei : „Tot prin mahalaoa Foișoru“.

d) „Să abate pân mahal. Cărmidari și merge la morile ot Foișor“.

e) „Să abate pân mahal. Cărmidari și ese în lunca Vitanului“.

f) „Să abate pã supt piscu și ese la Văcărești“.

g) „Drumul Poștii afară din Politie“.

Pe partea dreaptă avem însemnările :

a) „Scoboară dela Jikniță și ese în podu Beilicu“.

b) „Spre Radu Vodă și trece gîrla la Broșteni“.

c) „Spre Tabaci, Dobroteasa și Radu Vodă“.

d) „Casa barierii Dobrotesii“.

e) „Să abate spre Broșteni și este închisă din poruncă“.

g) „La Sabar“.

Pe Podul lui Șerban Vodă de partea stîngă avem însemnările :

a) Două artere ce se înjugă printr-un cot, cu însemnările următoare : 1) „Să abate pe lîngă Cazărmile Jiknița, și ese în caldarimu Popescu ulița Dobrotesii“ și 2) „Pe supt Radu Vodă trece Dîmbovița“, iar în continuare : „cătrec Dobroteasa și Tabaci“.

b) „Să abate în mahal. Broșteni“.

c) „Să abate pe lîngă biser«ica» Slobozii la Broșteni“.

d) „Să abate în mahal. Slobozii“.

e) „Casa barierii Șerban Vodă“.

f) „Drumul Giurgiului pe la Văcărești“.

Pe partea dreaptă are o arteră ce se unește cu Podul Kaliții.

a) Pornind din Podul Kaliții de partea stîngă are însemnarea : „merge la hale“, iar în continuare pînă în Podul Șerban Vodă : „Spre sf. Ecaterina“. Un anbrașament la mijlocul acestei artere mergînd în sus are însemnarea : „cătrec Mitropolie“.

b) O arteră cu însemnarea : „Să abate și să împreună“. Această arteră se termină într-alta perpendiculară cu cot în unghi drept spre partea de sus cu însemnarea : „pînă mahalaoa Sfintei Ecaterini pã supt Mitropolie și ese la Filaret“. Brășamentul în jos se unește cu capătul altui unghi cu două artere ce pornesc din Podul Kaliții de partea stîngă (v. mai jos la acesta, punctele b și c).

c) „Să abate tot în mahal. Flămînda“.

d) „Să abate în mahal. Flămînda“.

e) „Drumul Sabarului și alte sate“, arteră ce se unește cu cea de la punctul e de la Podul Kaliții.

Pe Podul Kaliții avem următoarele însemnări pe stînga :

a) vezi mai sus la Podul Șerban Vodă No. a.

b) „Să abate pã supt Mitropolie“; această arteră se întilnește în unghi cu următoarea :

c) „Să abate tot pã supt Mitropolie și să întilnește“ (v. și mai sus la punctul b (dreapta) la Podul Șerban Vodă.

d) „Ese spre Filaret“.

e) „Drumul la Sabar, s-au alte sate“; această arteră înjugîndu-se cu No. e de la Podul Șerban Vodă (dreapta).

Pe Podul Kaliții la dreapta doar o singură arteră cu însemnarea :

a) „Drumul Craiovii“; puțin mai sus de însemnarea : „Casa barierii“.